…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана

…БУРЯАД ҮНЭН

…Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

…(11738) | 1968 оной июниин 16, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ҺААЛИШАД! ЗУНАЙ ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ 1000 ЛИТР ҺҮ ҺААХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСЭЭ!

…ҺААЛИНЬ …НЭМЭЭ

Зунай дүрбэ һарада үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха үүсхэл гаргаһан Эрхирэгэй совхозой һаалишад, малшад оролдосотойгоор ажаллажа байна. Арбижалай фермын коллектив үнгэрһэн 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө 717,5 килограмм һү һаажа, нёдондонойхиһоо нилээд үлүүлээ. Фермын түрүү һаалишад Цырендолгор Жамсоева, Мани Цыденова гэгшэд үнеэн бүриһөө 870 гаран килограмм һү һаанхай.

Энэ фермын мал майн 30-да зуһаландаа нүүлгэгдэжэ, Үдэ голой эрьеын һайн бэлшээридэ гаража, һү шамаеэ нэмээжэ байна. Талха тарянай зүйл буйлуулжа үгэхын тула зуһаландаа тусхай түхеэрэлгэ тодхоо.

Тиигэжэ һү һаали үдэрһөө үдэртэ нэмэнэ. Хэрбээ зуһаланда нүүхэ үедөө энэ фермынхид сүүдхэдэ 1400 литр һү һаадаг байбал, мүнөө тэрэнээ 1903 литртэ хүргөө.

Эндэхи шадабаритай бэрхэ һаалишад Ц. Жамсоева, М. Цыденова, В. Нуриева, Е. Базаржапова гэгшэд үдэртөө үнеэн бүриһөө 11—12 литр һү һаажа шадана.

Г. БАЗАРЖАПОВ.

…й һарануудта үнеэ… шэмэ дээшэлүүлжэ, …һү худалдаха хахад …гээ түсэб дүүргэхэеэ …Бэшүүрэй совхозой …тын гүүртынхид һаа… …дэр бүри дээшэлүүл… …хэ ногооной бэлшээ… …үедэ үнеэн бүриһөө …итр һү һаахын түлөө …эн мүрысөөндэ орол… эндэхи һаалишад …н ажалланад.

…Г ДЭЭРЭ: энэ гүүр… …рүү һаалишан Дулма …а.

…ДАМБАЕВАЙ фото.

…АГААН ЭДЕЭНЭЙ БУЛАГ

…лаахан зунай сагай бо… …е һаань, хээрын хүхэ …рэ адууһа малаа һай… …жэ шадабал, энэ үе соо …, тоһолиг һү элбэгээр … боломжо ехэ. Гадна … хаһада абтаһан про… …рынь үнэ сэншье хям… … бшуу.

… зунай бэлшээриин … һарада үнеэн бүри… … килограмм һү һааха …райн аймагай Эрхирэ… …зой. Улаан-Үдын аймагай нэрэмжэтэ колхозой … үүсхэл, мүн зуун … үхэр бүхэнэй шэгнүү… килограммаар нэмээхэ …тын аймагай Нарһа… …зой малшадай үүсхэл …лаараа тон ехэ удха…

…е хараада абан, Улаан… …гай Ивалтын туршал… …риин ажахын һаали… …д баһал зунай сагта …хээр абахын түлөө энэ … оролсонхой.

… үбэлжэлгын үедэ … үхэр малынь үбһэ… дутамаг байгаашье … малшадай хүсэ шада… …гүй, оролдосотой һай… …һэнэйнь ашаар мяхан, бусад продукци яһала …дбэрилэгдөө. Нёдондо… …ынхидэ орходоо һүн 8 процентээр ехэ абтаа. үнеэн бүриһөө 194 килограммаар ехэ һүн һаагдаа. Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб жэлэй түрүүшын квартал соо дүүргэгдээ.

Ажахы соогоо гурбадахи отделениин һаалиин фермынхид илангаяа һайнаар ажаллаа. Тэндэхи түрүү һаалишад Дашима Очирова үнгэрһэн таба һарада үнеэн бүриһөө 1788 килограмм һү һааһан байна. Мүн эндэхи дүршэлтэй бэрхэ һаалишад Дулсама Дармаева, Цыбик-Дари Цыбикова, Мария Добчинова гэгшэд энэ үе соо үнеэн бүриһөө 1609—1628 килограмм һү һаанхай. Тиихэдэ таба һара соо ажахын 22 һаалишад үнеэн бүриһөө 1400 килограммһаа дээшэ һү һааһан байна.

Ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, социалис мүрысөө һайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр дэлгэрүүлжэ, отделениин (эрхилэгшэнь В. Д. Ринчинов, зоотехник Н. Н. Нимаев) һаалишад, малшад үнгэрэгшэ таба һарада һү һаалияа нёдондоной энэ үеынхиһөө 25,5 процентээр дээшэлүүлээ.

Энэ отделениин гурбадахи фермэ (даагшань Д. Б. Дармаев) бүришье һайн үрэ дүн туйлаа. Эдэнэр мүнөө һү үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб 80 шахуу процентдэ хүргөөд ябана.

Эбтэй этэйгээр хүдэлдэг тус фермын һаалишад, малшад ажалайнгаа үдэр бүриин гуримые тон наринаар сахина, үхэр малайнгаа харууһа, бэлшээриие боломжотой зүбөөр эмхидхэнэ, ханамжатай һайнаар һаана. Ажалай үдэр бүриин дүн жэншэдтүй гаргагдадаг. Мүнөө хүхэ ногооной һайн гараад байбашье, үнеэдтэ талха тарянай зүйл һолоомотой холёод, гидролизно аргаар буйлуулжа, эһээжэ эдюулдэг зандаа.

Зунай сагта һү ехээр һааха мүрысөөндэ оролсоод байхадаа, фермые даагша Д. Б. Дармаев иигэжэ хэлэнэ:

— Бидэ өөһэдынгөө арга боломжые тооложо үзөөд, бэлшээриин дүрбэ һара соо үнеэн бүриһөө 1100 килограммһаа бага бэшэ һү һааха зорилго урдаа табяабди.

Тэрэшэлэн түрүү һаалишад Мария Хабитуева, Галина Рудкина, Екатерина Бурлакова гэгшэд үнеэн бүриһөө 1300 килограмм һү һаахын түлөө мүрысэнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар эндэхид хахад жэлэй түсэбһөө гадуур гүрэндөө 3 мянган центнер һү тушаахаар шиидэ.

Гансахан бэлшээриин ногоондо найдаад байбал, ехэ һүнэй абтахань бэрхэтэй гэжэ тэдэнэр һайн ойлгоно. Тиимэһээ сабшалангай зарим хубиие хорёолоод, бэлшээри болгожо, июниин 20 болотор ногооень һайса ургуулаад, малаа адуулха юм. Бүхыдөө 150 га тиимэ газар таһалагдаа. Үнеэдһэе һаагдаһан һүнэйнь литр бүхэндэ 300 грамм таряа талханай зүйл буйлуулжа эдюулэгдэхэ. Үнеэд түхэреэн сүүдхэдөө бэлшээгдэхэ, үдэртөө гурба һаагдадаг байна. Июниин һүүл багаар таримал ногоо сабшажа, үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл болгон эдюулхэ юм. Тиихэдэ август, сентябрь соо кукурузын ургаса, мүн тэжээлэй корнеплодуудые хуряажа, малдаа үгэлсэхэ болоно.

Һаалиин фермэнүүдэй зуһалан дээрэ үхэр малай байха сарай, һарабша түхеэрэгдэнхэй.

Яруунын малшадай жэшээгээр бэлшээриин зуун үдэр соо үхэр бүхэнэй шэгнүүр 100 килограммаар нэмээхын түлөө Ивалтын ажахын мал адуулагшад баһал мүрысөөндэ оролсобо. Мүнөө бэлшэн таргалуулха малай 15 гүүртэ, мүн һайнаар харууһалжа томо болгохо жэжэ буруу, хашарагуудай 10 гүүртэ зуһаланда гаргагдаад байна.

И. ХАРЖЕЕВ.

ГЭЭГДЭХЭГҮЙ

Үдхэн тунга ногоотой, марса хужартай Юрөөгэй голдо адууһа мал бэлшээн таргалуулхада урматай даа. Иишэ аяар зуу гаран модо газарһаа Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхид малаа асаржа атарлуулдаг заншалтай.

Һаяхан тус колхозой малшад Николай Юдюков, Федор Дондоков гэгшэд буруунуудаа зуһаландань нүүлгэбэ. Эдэнэр яруунынхидай жэшээгээр зунай бэлшээриин зуун үдэртэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые зуун килограммаар нэмээхэ уялга абанхай. Мүнөө буруушад һүрэгөө хорёодо хаангүйгөөр, үдэр һүнигүй бэлшээнэ.

О. МОРЕНЕЦ.

Сэлэнгэ.

…Р-эй НАЦИОНАЛЬНА СУГЛААНАЙ ДЕЛЕГАЦИТАЙ …И. БРЕЖНЕВЭЙ ХАНИ ЁҺОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

…К-гай Генеральна Секретарь Л. И. …оной июниин 14-дэ СССР-эй Верхов…алаар Советскэ Союзда албанай хэ…оор айлшалжа ерээд байһан КПЧ-гэй …иумэй гэшүүн, ЧССР-эй Националь… …түрүүлэгшэ Йозеф Смрковский түрүү…иин Социалис Республикын Нацио…ай делегацитай уулзаһан байгаа. …уун хөөрэлдөөнэй болохо үедэ … болон Национальна Суглаанай депу…гэй ёһоор угтаһанайнь түлөө КПСС… … СССР-эй Верховно Соведтэ баясха… …ветскэ Союз соогуур ябаха үедөө ха…умэ тухайгаа, Москвада, Волгоградта, Ленинградта, Латвиин ССР-тэ ажалшан зонтой, совет болон партийна хүдэлмэрилэгшэдтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэһэн тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн байна.

ЧССР-эй Национальна Суглаанай делегациин Советскэ Союзда айлшалжа ерэлгэ хадаа манай оронуудай ба арадуудай хоорондохи аха дүүгэй хани барисаае болон харилсаа холбоое саашадаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэжэ, бүхы социалис лагериин нэгэдэл бэхижүүлгэдэ шэнэ хубита болоҗо орохо юм гээд, сохом этигэжэ, найдажа байһанаа Л. И. Брежнев, И. Смрковский гэгшэд элирхэйлэн мэдүүлбэ.

(ТАСС).

…өө үеын гайхамшагта байдалые зураглан харуулха

…ФСР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин пленум

…үхэ домогто үсөөхэн …тар ехэ удхатай то… … байгуулгада Россин …ан зураашадай хол… … июниин 14-дэ … пленум зорюулагда… …ет Росси» гэжэ ээл… … выставкэ В. И. Ле… … зуун жэлэй ойдо зо… …

Энээндэ хэгдэжэ байһан бэлэдхэл тухай РСФСР-эй культурын министрэй нэгэдэхи орлогшо Е. Зайцев өөрынгөө хэһэн элидхэл соо хэлэбэ. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй гаргаһан шиидхэбэринүүд маанадай бодото ажал ябуулгын программа болохо юм гээд элидхэлшэ тэмдэглэһэн байгаа.

Нүхэр Зайцев «Совет Росси» гэжэ энээнэй урда тээ нээгдэһэн гурбан выставкын дүй дүршэл тухай сэгнэлтэ үгөө. Эдэ выставкэнүүдые зохёон байгуулха үедэ РСФСР-эй уран зуралгын искусствын ажал ябуулагшадай оло мянган хүнтэй коллектив бии болоо һэн.

СССР-эй Уран зураашадай холбооной правлениин секретарь Е. Белашова, М. Абикушин, Б. Ефимов, Е. Вучетич болон бусад үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

Мүнөөдэр — медицинын хүдэлмэрилэгшын үдэр

СОВЕТ АРАДАЙ ЭЛҮҮРЫЕ ХАМГААЛГЫН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Ороной бүхы медико-санитарна эмхи зургаануудые хүтэлбэрилхэ үүргэтэй Элүүрые хамгаалгын комиссариадые байгуулха тухай декредтэ В. И. Ленинэй гар табиһаар 1968 оной июлиин 11-дэ 50 жэл гүйсэхэеэ байна.

Энэ декредэй гарахада элүүрые хамгаалгын бүхы хэрэгые Элүүрые хамгаалгын арадай комиссариат эрхилдэг болоһон байна. Арад зониие али бүхы медицинскэ туһаламжаар, эм домоор хангаха хүдэлмэри, тэрэшэлэн ороной ариг сэбэр байлгын хойноһоо хинаха, ажалшадай бэеын элүүрые хамгаалха харюусалга энэ комиссариадта даалгагдаһан байгаа.

Элүүрые хамгаалгын арадай комиссариадые байгуулха тухай ленинскэ декрет арадай элүүрые хамгаалга эмхидхэлгээр шэнэ, дээдэ шата болохоһоо гадна, гүрэн түрын удха шанартай ехэ хэрэг болоһон байгаа. Энэ ямар удхатай байгааб гэхэдэ, өөһэдынгөө эрхэтэдэй ами наһанай, бэеын элүүрэй түлөө харюусалгые Совет гүрэн хүн түрэлтэнэй түүхэдэ анха түрүүлэн бэедээ даажа абаһан байна. Совет гүрэн тогтоһон үдэрһөө эхилэн түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа бүхы хүнүүдтэ үзүүлхэ гурим тогтооһон байха юм.

Совет элүүрые хамгаалгын замые Коммунис парти 1919 ондо ВКП(б)-гэй VIII съезд дээрэ баталан абтаһан Программа соогоо наринаар тодорхойлһон байна. Үбшэ хамшаг уридшалан зайсуулха зорилготой элүүржүүлгын ба санитарна хэмжээнүүдые үргэнөөр абаха гэжэ тус программын ёһоор хараалагдаһан байха юм.

Иигэжэ үбшэниие һэргылэн, уридшалан зайсуулха гээшэ совет элүүрые хамгаалгын жэнхэни хараа шугамынь болоһон байна бшуу.

Хүнэй аша туһа, бэеын элүүр тухай анхарал оролдолгын ехээр гаргагдадаг СССР-тэ үбшэниие һэргылхэ гээшэ эгээн лэ нангин ёһо гурим болоһон байха юм. Совет медицинэ ниитын байгуулалтые үндэһөөрнь шэнэдхэн байгуулгатай, социалис революциин илалтатай таһаршагүй холбоотой.

Коммунис партиин, Совет правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгын ашаар совет арадай элүүрые хамгаалгада болон медицинскэ наукые хүгжөөлгэдэ үнгэрһэн 50 жэлэй үе соо элитэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа.

Манай орондо соёлой хубисхалай илаһан, хүн зоной юрэнхы ба санитарна болбосоролой дээшэлһэнэй, материальна байдалайнь, бодото салин хүлһэнэйнь дээшэлһэнэй эсэстэнь ажалшадые медицинскэ талаар хангалгын үдэр ерэхэ тудам һайжаржа байһанай, совет медицинын амжалтануудые туйлаһанай ашаар Совет засагай тогтоһонһоо хойшонхи 50 жэлэй турша соо революциин урда тээхи үетэй сасуулбал, хүн зоной юрэнхыдөө наһа баралга 4 дахин, ухибүүдэй гээгдэлгэ 10 үлүүтэй дахин хороһон байха юм. Хэрбээ хаанта Россида хүнэй дунда зэргээр наһа наһалалта 32 жэл болодог байгаа һаа, совет хүнүүд 70 наһа хүрэдэг болоо. Тарбаган тахал, холерэ, томо улаан эшэргэнэ болон бусад хүндэ хүшэр олон хамшаг үбшэнүүд хэтэдээ үгы хэгдээ. Энэ хадаа манай, үнэхөөрөө арадай байгуулалтын агууехэ илалта болоно гээшэ.

Орон дотор экономикын, наука, техникын талаар ехэ амжалтанудай туйлагдаһанай ашаар элүүрые хамгаалгын материально-техническэ хүсэтэ үндэһэ һуури байгуулагдаа. Тиимэһээ совет медицинэ өөрынтөө үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха байна. Электроникын, ядерна физикын, кибернетикын, бионикын, бусад эрдэм наукын талаар амжагдаһан шэнэ туйлалтанууд медицинэдэ хэрэглэгдэжэ, үбшэниие танин тодоруулха, эмшэлхэ ба уридшалан зайсуулха арга боломжые ехээр үргэдхөө. Революциин урда тээ хүн зоной диилэнхи олониинь медицинскэ туһаламжа абадаггүй байһан дээрэһээ элдэб дом аргашадта, бөө болон ламанарта хандаха баатай болодог һэн.

Агууехэ Октябриин социалис революци Буряад орондохи элүүрые хамгаалгын угаа ехээр хүгжэһые Октябриин илалта, тэрэнэй үрэ гэжэ бидэнэр хэлэжэ шадаха байнабди.

Манай республикада мүнөө 10 мянган хүн бүхэндэ 18,1 врач хүртэнэ. Энэ хадаа хүгжэнги капиталис оронууд бологшо США, Франци, ФРГ ба Италиинхида орходоо нилээд олон байна бшуу. Республикын хүн зоной бэеын элүүрые 1300 гаран врач хамгаална. Энэ хадаа 1913 онойхидо орходоо 100 дахин олон. Гадна 5400 медицинскэ дунда эрдэмтэй хүдэлмэрилэгшэд, 286 провизорнууд ба фармацевтнууд ажалладаг. Манай медигүүдэй дунда РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй 150 гаран габьяата врачнууд, Советскэ Союзай орденуудай ба медальнуудай хэдэн зуун кавалер бии. Больницын оронуудаар хангагдаса 61 дахин нэмэжэ, мянган хүн бүхэндэ 10,4 орон хүртэдэг болоо. Энэ хадаа ниитэ союзна ба федеративна дунда зэргын үрэ дүнгһөө ехэ байна. Манайда мүноо 140 гаран стационар, 170 амбулаторно-поликлиническэ эмхи зургаанууд бии.

Республика дотор олон больница, санатори, тэрэ тоодо республиканска ехэ больница баригданхай. Аргаламжын олонхи эмхи зургаанууд санитарна транспорттай, санитарна авиацие хэрэглэдэг. Аргаламжада медицинскэ наукын болон дүршэлэй мүнөөнэй туйлалтанууд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Эрхим һайн эмхидхэгшэд — врачнууд А. Т. Трубачеев, У. А. Бабушкина, Э. Р. Раднаев, Ч. Р. Раднаев, Н. А. Абыков, В. Р. Боянова, Е. М. Никифорова, аха дүүнэр А. М. ба В. М. Дудинууд, К. Д. Шопхоев, Ф. И. Дульбеев, Н. Т. Яжинов, С. С. Бороноев, М. Ф. Корягина болон бусад элүүрые хамгаалха талаар хүдэлдэг байгаа, хүдэлнэшье.

Эмнэлгын эмхи зургаануудай материальна баазые бэхижүүлхэ горитой хэмжээнүүд һүүлэй жэлнүүдтэ абтаа, гүрэнэй мүнгэ зөөреэр 1192 оронтой аргаламжын эмхи зургаанууд баригдаһан байна. Тэдэнэй тоодо онкологическа диспансер, туберкулезно больница оролсоно. Имагтал һүүлшын долоон жэлэй турша соо больницануудай ороной тоо дала үлүүтэй процентээр олон болоо. Долоон жэлэй турша соо капитальна барилгада мүнгэ гаргашалта 105,4 процент, тэрэшэлэн шэнэ барилганудые бодхохо түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

Республикын колхоз, совхозууд 830 оронтой 36 больница өөһэдынгөө үүсхэлээр барла, шэнэдхэн һэльбээ, 2 миллион шахуу түхэриг гаргашалаа. Промышленна предприятинууд элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай байра барилгада 2 миллион 650 мянган түхэриг гаргашалһан байха юм.

Гэбэшье бүхы республика дотор, илангаяа городуудта материально-техническэ бааза байгуулга медицинскэ наукын, түрүү дүй дүршэлэй мүнөөнэй туйлалтануудай эрилтэнүүдые үшөөл хүсэдөөр харюулжа шаданагүй. Хамагай түрүүндэ медицинскэ аргаламжын томо эмхи зургаануудые байгуулха, оронууд болон бүхы больницануудые тусхай мэргэжэлдэ оруулхын мэргэжэл ехэтэй туһаламжа үзүүлхэ, шэнэ техникэ хэрэглэхын тулада мүнөө бии байһан жэжэ больницануудые томодхохо, шэнэ, ехэнүүд эмхи зургаануудые бариха хэрэгтэй. Иимэ хэмжээнүүд һүүлэй үедэ абтажа байнхай: хэрбээ 1958 ондо 5—15 оронтой 76 участково больница бии байгаа һаа, мүнөө тэдэнэй тоо 35 болоо.

Тиимэ болохолоороо, 9 жэлэй турша соо участково жэжэхэн больницануудай тоо 50 процентээр үсөөржэ, тэдэнэй орондо 20—35 оронтой больницануудай тоо нилээд олон болоо.

Тиигэбэшье республикын колхозуудай жэжэхэн больницануудые бариһаар байһаниинь гэмшэлтэй. Колхоз бүхэн өөһэдын больницатай байхые эрмэлзэдэг ушар манайда гарана гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Больницануудые томодхожо, колхозууд хоорондын томо больницануудые гү, али районно больницые хамжажа барибал, хүн зондо мэргэжэл ехэтэй медицинскэ туһаламжа үзүүлгые ехээр һайжаруулха, гансаараа больница бариһанда орходоо колхозуудай гаргашалдаг мүнгэ зөөри бага боложо үгэхэ һэн.

Колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай хүсөөр, мүнгэ зөөреэр колхоз хоорондын томо, мүн аймагай эмнэлгын эмхи зургаануудые бариха гэһэн холын хараата түсэбүүд республикын аймаг бүхэндэ зохёогдонхой. Эдэ түсэбүүд нютагай Соведүүдээр хаража үзэгдөөд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаһан байха юм. Хараалагдаһан барилгые заатагүй дүүргэлтэ болгохо шухала болоод байна.

Эдэ барилгануудые хэхын тулада гүрэнэй зүгһөө ехэ мүнгэ зөөри һомолхо хэрэгтэй. Ойрын жэлнүүдтэ гансахан лэ Улаан-Үдэдэ 300 оронтой городской больница, 300 оронтой хүүгэдэй больница, 200 оронтой, стационартай туберкулезно диспансер, 500 һууритай психиатрическа больница, республиканска санитарно-эпидемиологическа станци, 750 хүниие үдэр бүри үзэжэ шадаха поликлиникэ, медицинскэ техникэ заһабарилха мастерской баригдаха юм.

Медицинскэ эмхи зургаануудые иимэ ехэ далайсатайгаар баридаг ушар урда тээнь манайда үшөө үзэгдөөгүй юм. Эдэ бүхы барилга бодхохын тулада нютагай Соведүүд шангаар хүдэлхэ, үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаха ушартай болоно.

Манай барилгашад ехэ хүдэлмэри хэхэ ёһотой. Барилгые эрид ехээр үргэдхэн түргэдхэхыень, шанарыень һайжаруулхыень бидэнэр барилгашадһаа хүлеэнэбди.

Алдарта ойе тэмдэглэжэ байхадаа, манай медицинскэ олониитэ, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаанууд өөһэдынгөө ажал ябуулгын дүнгүүдые гаргана, ажалшадые медицинскэ талаар хангалгые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүдые хараална. Аргаламжа, һэргылэлгын, санитарно-һэргылэлгын, аптечнэ болон элүүрые хамгаалгын бусад эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүдэлмэри һайжаруулха, болбосон ёһоор эрхилхэ талаар олон юумэн үшөө хэгдэхэ ёһотой байна. Хүдэлмэриин 5 үдэртэй неделидэ ороод байхадаа, ажалые таарамжатайгаар эмхидхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин түсэбүүдые предприятинуудай, колхоз, совхозуудай дүүргэхэ хэрэгтэ али болохоор туһалха тухай үшөө үшөө дахин бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй.

Совет элүүрые хамгаалгын 50 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, хүн зоной дунда санитарна эрдэм дэлгэрүүлхэ, санитарна хамгаалалгада бэлэдхэхэ, манай городууд, поселогууд болон тосхонуудые болбосон зохид түхэлтэй болгохо, ариг сэбэр, гуримтай байлгаха асуудалнуудта бидэнэр гол анхаралаа хандуулха ёһотойбди. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые нэгэ газартань удаан түбхинүүлэн байлгаха, тэдэнэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, тэдэнэй культурно-ажаһуудалайнь эрхэ байдалые һайжаруулха гээшэ бага бэшэ удха шанартай. Манай партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын хэдэг эрилтын ёһоор манай медицинскэ кадрнуудые, элүүрые хамгаалтын эмхи зургаануудые олониитын үдэр бүриин анхарал оролдолгоор хүреэлхэ шухала.

Экономикые, соёл культурые болон элүүрые хамгаалгые хүгжөөлгэдэ Буряад ороной туйлаһан амжалтанууд Советскэ Союзай арадуудай, хамагай түрүүндэ пролетарска интернационализмын үзэл бодолоор үни холоһоо хойшо манай холбоо барисаатай байдаг ород арадай туһаламжын ашаар хангагдаһан байна.

Манай республикын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй оролдосотой ажалаар арадай элүүрые хамгаалгые саашадань дэбжээхэ, тиигэжэ манай орондо коммунизм байгуулха бүгэдэ арадай тэмсэлдэ эрхим туһа нэмэри оруулха байһаниинь сохомтой.

В. САХЬЯНОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

РСФСР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ Г. С. САНЖИЕВТА ОЛГОХО ТУХАЙ

Соёл болбосоролой хүдэлмэриин талаар габьяатай байһанайнь түлөө Шэтын областиин Агын буряад национальна округой Могойтын районой Зугаалайн хүдөөгэй библиотекые даагша **Санжиев** Гончик Санжиевичта РСФСР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1968 оной июниин 14.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ НАЙР

Хабарай тарилга, паар хахалха хүдэлмэреэ богони болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэһэн Хүдэриин совхозой 1-дэхи отделениин механизаторнууд һаяхан номин хибэс зүлгэ ногоон дээрэ, шугы бургааһаар хүреэлэгдэһэн тунгалаг уһата булагай эрьедэ найрлаба. Тэндэ совхозой дирекциин, парткомой, профкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Түрүүлжэ гараһан бригадын механизаторнуудай найрта мүрысэдэг 5-дахи отделениин түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Бригадын эрхим механизаторнууд И. М. Серебренников, А. И. Соковиков, С. Ц. Чойбсонов даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ, һайн шанартайгаар ажаллажа, найр дээрэ мүнгэн шанда хүртөө. Мүн Ф. Эрдынеев, Н. Капустин, В. Зимирев гэгшэдтэ грамота барюулагдаа. Һайнаар ажаллаһан сеялкэшэд Г. Чойбсонов Б. Фомин (курсант) хоёр баһал грамотада хүртөө.

40 гектарта хартаабха түргэнөөр, һайнаар һуулгажа шадаһан В. Соковиков магтуулба. Илангаяа Чимит Карпуковой бригадын механизаторнууд эршэмтэйгээр хүдэлжэ гараа. Бригадир өөрөө саг үргэлжэ механизатор бүхэндэ туһалжа ябадаг һайн заншалтай.

Ургасынгаа хойноһоо һайса харууһалха, газараа үндэлүүлхэ талаар механизаторнууд хэхэ хүдэлмэреэ тодорхойлоо.

Г. СОНОМОВ,
Хүдэриин совхозой ахалагша бухгалтер.

Хяагта.

КОММУНИСТ ТУХАИ ХӨӨРӨӨН

БАГША

ЭГЭЭЛ ДУРАТАЙ багшаяа шабинарынь ходол дулааханаар дурдажа, олон жэл үнгэрбэшье, уулзахадаа хүндэлжэ, түбэгшөөжэ ябадаг. «Намда заһан хүн юм даа» гэжэ шабинарынь хэлэхэгүй, харин зүрхэ сэдьхэлээ омогорхолоор халяан: «Минии багша!» гэдэг байхал.

Эгээл тиимэ, шабинар бүхэндөө дуратайгаар һанагдаха багшанарай нэгэн—Дондог Дашиевич Лыгденов. Улаан-Үдын педучилищи 1948 ондо дүүргээд, хори наһанһаа багшалжа эхилһэн Дондог Дашиевич мүнөө хорин жэлэй дүршэлтэй болонхой.

Педучилищи дүүргэһэнэйнгээ удаа аяар холын Ахын аймагта эльгээгдэжэ, гурбан жэлдэ Кировскэ эхин һургуулида багшалба. Гансал номоо заагаад ябадаг бэшэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн. Нютагай комсомолшууд тэрэниие өөрынгөө организациин секретаряар һунгаа.

Һүүлдэнь Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ пединститутда орожо, 1955 ондо дүүргэбэ. Институдай буряад хэлэ, бэшэгэй таһагта һурахадаа, эрхим һуралсалаараа илгаран, нэрэтэ стипенди ото абажа ябаа.

Институдай һүүлээр баһал Ахын аймагта эльгээгдэжэ, Орлигой дунда һургуулиин директорээр хүдэлбэ. Тэрэ нэн түрүүн һургууляа үргэдхэн, материальна талыень һайжаруулхын түлөө тэмсэбэ. Урда тээнь Орлигой һургуулиин багшанар гурбан халаан соо хүдэлхэ баатай байдаг һэн. Юундэб гэхэдэ, һургуулиин байшан уйтададаг бэлэй. Дондог Дашиевич Гэгээрэлэй министерствые «дайлажа», һургуули барюулха мүнгэ һомолуулжа шадаа һэн. Удангүй һургуулиин шэнэ байшан бүтэжэ, һурагшадшье, һурагшадшье жаргажа, түрэлхидшье һанаагаа амараа һэн.

Нэгэ халаанда хүдэлдэг болохо гээшэ ямар гоёб? Хэшээлэй һүүлээр багшанар классһаа гадуур хүдэлмэри, элдэб кружок эмхидхэхэ аргатай болоо. Һургуулиинтаа уужам, һаруул, сэбэр байхада һурагшадшье дуратайгаар номоо үзэхэ.

Ахын аймгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһаг мүнөө үеэнь нютагай хүбүүд, басагадһаа бүридэнги багшанарай кадрнуудтай болонхой. Тэдэнь Орлигой дунда һургуули дүүргээд лэ, багшын мэргэжэл шудалаад, түрэл аймагтаа бусаашад. Энэ хэрэгтэ нүхэр Лыгденовэй аша үрэ мүн лэ ехэ.

Юундэ Дондог Дашиевичые шабинарынь тиитэрээ хүндэлдэг хаб? Юундэб гэхэдэ, тэрэ хүмүүжүүлгын хэрэгтэ бүхы сэдьхэлээ үлэгдэлгүйгөөр үгэдэг зантай. Үхибүүн бүхэндэ һайе хүсэн, эсэгэ мэтэ шэрүүншэгээршье, эхэ мэтэ энхэргэнээршье тэдээнтэй хөөрэлдэдэг юм. Хэшээл дээрэ үхибүүдые литературын, искусствын уран һайхан зурагнуудаар хүтэлэн, тэдэнэй сэдьхэлдэ таагдашагүй һайхан мэдэрэл түрүүлжэ шадалаг.

Мүнөө үеэнь коммунист Д. Д. Лыгденов Түнхэнэй аймагай Хойто голой найман жэлэй һургуулиин директорээр хүдэлнэ. Дүрбэн жэлэй туршада 200 хүнэй һууритай һургуули, спортзал, багшанарай гурбан байра директорэй оролдолгоор баригдаа.

Дондог Дашиевич гансашье хүүгэдые хүмүүжүүлхэ тухай бододоггүй.

— Манай шабинарые һайн хүнүүд болохыень хүсөөл һаа, бидэ, багшанар, түрэлхидэй дунда хүдэлмэри ябуулха уялгатайбди: эгээл түрүүшынгээ хэшээл —хүн болохо хэшээлээ—үхибүүд гэртээ, түрэлхидһөө абадаг юм,— гэжэ Лыгденов хөөрэдэг. Тиимэһээ тэрэ түрэлхидэй дунда өөрөөшье лекци уншадаг, багшанарыешье баалаладаг. Һургуулиин хэрэгээр, хүмүүжүүлгын асуудалаар һонирходог түрэлхидые нэгэдхэн, түрэлхидэй комитет бии болгонхой. Түрэлхидэй комитет директорэй хүтэлбэри доро горитой хүдэлмэри ябуулдаг. Нэн түрүүн түрэлхидые хүмүүжүүлхэ үүргэтэй юм ааб даа.

Тэрээнһээ гадна, Дондог Дашиевич Туранай сомоной Соведэй депутат. Энэ уялгань бага бэшэ саг «эдидэг». Марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха политһургуулиин пропагандист һэн тула өөрынгөө теоретическэ мэргэжэл дээшэлүүлхын тула хүдэлхэ хэрэгтэй.

— Сагай гүйдэл түргэн даа. Юугээшье мэдэнгүй хүдэлжэ байтаршни, һуралсалай жэл үнгэрнэхэ,—гэжэ Дондог Дашиевич энеэнэ. Зүб даа, сүлөөгүй ажалтай хүн сагай ябасые обёордоггүй бшуу. Уйдаха, гуниглаха забда байдаггүй ха юм.

К. ГАБАЕВ.

РАДИО, ХАНЫН ГАЗЕТЭ

Наушки — томо тосхон. Эндэ олон эмхи зургаанууд, түмэр замай станци бии юм. Эндэхи ажалшадай дунда үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг. 9 агитколлектив хүдэлнэ, лекторнууд хөөрэлдөө хэдэг, лекци уншадаг юм. Һүүлэй үедэ уласхоорондын шухала шухала асуудалнуудаар илангаяа олон лекцинүүд уншагдадаг болонхой.

Наушки тосхоной партийна организаци үзэл сурталай хүдэлмэридэ радио, ханын газетэ үргэнөөр хэрэглэдэг гуримтай.

Эндэ радио-дамжуулга эмхидхэгдэһэн юм. Недели бүхэндэ хоёр удаа дамжуулга хэгдэнэ. Тус тосхоной предприяти, организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд коллективүүдэйнгээ ажал хүдэлмэри тухай радиогоор хөөрэжэ үгэдэг, багшанар, медицинын хүдэлмэрилэгшэд үгэ хэлэдэг юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаададагшад—Москва шадарай дайн байлдаанда ябалсаһан З. Д. Нечаевагай хөөрөөн радио шагнагшадые һонирхуулһан байна. Нүхэр Макарова эндэхи радио-дамжуулгые эмхидхэдэг хүн.

Энэ тосхоной предприяти, организацинуудта ханын газетэнүүд гаргагдадаг. «Сигнал» гэжэ нэрэтэй тосхоной ханын газетэ гарана. Энэнь яһала һонирхолтойгоор, дутуу дундануудые хяашүүмжэлһэн шорон хурса дохёотойгоор, хүнүүдэй анхарал татамаар гарадаг газетэ юм.

С. БАДМАЕВ.

Хяагтын аймаг.

МҮНӨӨДЭР—МЕДИЦИНЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЫН ҮДЭР

Улаан-Үдэ городой медицинын хүдэлмэрилэгшэд хирэ хирэ болоод лэ уулзажа хөөрэлдэдэг. Бэе бэеынгээ дүй дүршэлые абалсадаг байна. Энэ удаа тэдэнэр авиационно заводой поликлиникэдэ айлшаар ошоо. Поликлиникын хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной дунда һэргылэмжын хүдэлмэри хайшан гэжэ үнгэргэдэгөө ойлгуулан үгэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ҮҮСХЭЛТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛНЭ

Хяагтын аймагай Улаан Хэрээһэнэй комитет (түрүүлэгшэнь В. В. Павловская) эрхим һайн ажалаараа үнинэй алдаршанхай юм. Эгээл тиимэһээ тус комитет Совет арадай элүүрые хамгаалгын болон Улаан Хэрээһэнэй 50 жэлэй ойе уттуулан хараалһан түсэбөө сагһаань урид дүүргэхэбди гэһэн уялга абаһан байна. Республиканска комитедэй дамжуулгын Улаан тугые дүрбэдэхи жэлээ хяагтынхид алдангүй барижа байна. Энэ үе соо Улаан Хэрээһэнэй гэшүүдэй тоо дүрбэ дахин олон болоо. Ямаршье районойхиһоо тоогойнгоо талаар холо үлүү.

Улаан Хэрээһэнэй олонхи эхин эмхи зургаануудай хүдэлмэри эмхитэй һайнаар табяатай. Жэшээлхэдэ, Хяагта хотын утаһа ээрэлгын фабрикын цех бүхэндэ санитарна пост эмхидхэгдэнхэй, мүн бишыхан аптечкэнүүд бии юм. Санитарна постнуудые даагша нүхэр Кукета медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй заабаряар эм дом хубаадаг, һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулжа байдаг, ханын газетэ гаргадаг. Гансахан 1967 оной турша соо санитарна постнуудайнь гэшүүд 210 дахин түргэн туһаламжа үзүүлһэн юм. Гадна Доодо-Хяагтын участково комитет яһала барагаар хүдэлдэг. Погранична совхозой санитарна дружина полевой стан, малшад дээгүүр гаража, дүй дүршэлөө баяжуулна. Тиихэдэ үбдөөд, гэртээ хэбтэһэн хүнүүдэй хойноһоо харууһан үргэлжэ хэгдэдэг.

Мүнөө үедэ Хяагтын аймагай комитет үбдэһэн айл бүхэниие эмшэлхээр тусхай мэргэжэлтэй хүнүүдтэ даалгажа үгэдэг болонхой. Энэ даабаряа хяагтынхид нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг болоно байна.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ ниитын санитарна инспекторнүүд ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Тэдэнэр саг үргэлжэ магазин, столово, һургуулинуудай ариг сэбэрые шалгажа байдаг юм. Тэдэ һургуулиин һурагшадтай хамта түрэл городоо болбосон түхэлтэй болгохын түлөө ехэхэн хүдэлмэри хээ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Улаан Хэрээһэнэй хүдэлмэриие улам һайжаруулха талаар Хяагтын аймагта горитойхон хүдэлмэри хэгдэнэ. Хяагтынхид саашадаа үшөө эршэмтэйгээр хүдэлхөөр эрмэлзэнхэй.

О. СНОВАЛИНА,
республикын Улаан Хэрээһэнэй комитедэй түрүүлэгшэ.

ҮНДЭР НАҺАТАЙ ЭМШЭН

Бууралтажа эхилһэн толгойтой үндэр сагаан эхэнэр судна забаһарилгын заводой цех соогуур үглөө бүхэндэ яаралгүйхэн алхалдаг, хүдэлмэришэдөөр уулзажа, һони һорьмоёо зугаалдаг, тэдэнэй элүүр энхэ тухай ходо һуража ябадаг. Энэшье үглөөгүүр Юзеф Григорьевна Кузнецова хүдэлмэриин сагай эхилһэнһээ хойшо цехүүд соогуур ябажа, хүнүүдэр хөөрэлдэбэ. Тэрэниие урдаһаань харахада 60 наһа гүйсэһэн эхэнэр гэжэ яашье хэлэхын аргагүй. Хүнгэн солбоноор алхалан, урин налгайханаар миһэлзэн, ехэл абьяастай хонгёогоор хүнүүдтэй хөөрэлдэхэдэнь, сэдьхэл зүрхэндэ ямаршьеб даа һайхан мэдэрэл түрөөдхидэг.

Нүхэр Кузнецова аяар гушан жэлэй туршада медицинскэ сестрагаар таһалгаряагүй хүдэлжэ байнхай. Үни хада пенсидэ гараха байбашье, дуратай ажалаа орхижо ошоогүй. Цех соо ябахадань, Юзеф Григорьевнатай уулзажа хөөрэлдэбэбди. Манай табиһан асуудалда тэрэ иигэжэ харюусана.

— 1936 ондо медицинскэ техникум дүүргээд, Улаан-Үдэ хото хүдэлхэеэ ерээ һэм. Буряадай Элүүрые хамгаалгын министерствэдэ түрүүшээр хүдэлөөб. Тиигээд судна заһабарилгын заводто хүдэлхөөр оруулагдаа һэм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ ажалһаа хахасаагүйб. Хүнүүдэй элүүр энхые сахиха гээшэ минии нангин уялга. Пенсидэ гараха болоо хаш гэжэ намда дурадхадаг. Би энэ дуратай ажалаа яашье орхижо шадахагүй байнаб.

Юзеф Григорьевна ажал хүдэлмэридөө нилээхэн амжалта түйлаа. Цех бүхэн соо орожо харахада арюун сэбэр, тунгалаг һайхан агаартай байдаг. Энэньшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, нүхэр Кузнецова һэргылэмжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байдаг юм. Заводой хүдэлмэришэд Юзеф Григорьевнае ехэтэ хүндэлдэг. Бэеын элүүрэй талаар ойлгоггүй асуудалай гарахада тэрээндэ заабол хандадаг заншалтай.

Эрхим һайн ажалайнь түлөө заводой дирекци болон профсоюзна организациин зүгһөө үнэтэ шагнал, Хүндэлэлэй грамотанууд нэгэнтэ бэшэ үгтэһэн байха. Тэрэнэй оролдолгоор тус заводой талмай дээрэ нёдондо жэлдэ эмнэлгын пункт баригдаа бэлэй. Тэрэ өөрынгөө баян дүй дүршэлые залуу үетэндэ дуратайгаар дамжуулан үгэдэг.

— Манай Юзеф Григорьевна Кузнецова эһотойл һайн эмшэн даа,—гэжэ заводой хүдэлмэришэдэй омогорхон хөөрэлдэдэгынь гайхалгүйл.

Д. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фельдшер Ю. Г. Кузнецова заводой хүдэлмэришэндэ түргэн туһаламжа үзүүлжэ байна.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ХҮШЭР ОПЕРАЦИ

Горький городой ортопедиин болон травматологиин эрдэмшэнжэлэлгын институтда орёо хүшэр операци һаяхан хэбэ. Галда ехээр шатаһан Таня Щ. гэгшые үхэлһөө врачнууд абараа.

Энэ басаган Коми АССР-эй Инта городһоо асарагдаһан юм: тэрэнэй бэеын арһанай 40 процент шаташаһан байгаа. Гэртэхинэйнгээ үгы байхада, Таня басаганай электроплиткэдэ дүтэхэн һуутарнь, хубсаһандань гал аһашоо.

Залуу хирург С. П. Пахомов басаганай наһа абархын түлөө нилээд ехэ оролдолго хэбэ. Танида долоо дахин операци хэжэ, 2300 дүрбэлжэн сантиметр арһа басаганай бэедэ һуулгаа. Һара хахад сагай үнгэрөөд байхада басаганай бэе эдэгэжэ эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 107-дохи хоногтоо эдэгэһэн Таня Щ. операциин һүүлээр гэртээ ерээд байна.

ТАСС-ай фото.

Үзэл сурталай һонинууд

ҺАРЫН СЕМИНАР

Политическэ гэгээрэлэй һуралсалай жэл дүүрэбэ. Ерэхэ жэлэй һуралсалда бэлдэхэ саг тулажа ерэбэ.

Партиин обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан пропагандистнарай семинар үнгэргэжэ байна.

Марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулинуудай, философиин асуудалаар теоретическэ семинарнуудай пропагандистнар эндэ сугларaa. Хүдөөгэй партийна организацинуудһаа 55 хүн, городһоо 85 пропагандистнар энэ семинарта һуралсахаа ерээ. Городой дээдэ һургуулинуудай философиин багшанар эндэ лекцинүүдые уншана. Энэ семинар һара соо хүдэлхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улаан-Үдэ городой 1-дэхи больницын хирург Д-Н. Аюшеев хүшэр хүндэ эзэлжэтэ операци хэхээ бэлдэжэ байна. Хажуудань операционно таһагай ахалагша сестра Тумурова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ОЧЕРК

АЛТАН ГА...

Өдөө зэрэмхэйдэн гараһан наран тээшэ эртэ үглөөгүүр тэрэ удаан байжа шэртэбэ. Үдэшэлэн бороо ороод хоноһон аад, агаар аглаг тунгалаг. Һэрюухэн һэбшээн саһан сагаан самсынь энгэрээр орожо, үбсүүень эльбэнэ. Тооһогүй номин сэнхир тэнгэри өөдэ наран ехэл тэбдэнги жулхэнэ. Машинануудай дунгинөөн, виадук шадар паровозуудай хирэ хирэ хуугайлха абяан шэхэндэнь элихэнээр соностоно.

«Ажалай шэнэ үглөө эхилбэ. Мүнөөдэр хэншьеб түрэбэ. Хэншьеб даа залуу наһанайнгаа инаг дура амсаад, ошотон гэрэлтэһэн нюдөөрөө баһал нам шэнги энеэбхилхэдэн, түрынгөө ерэхэ үдэрые хүлеэн, сэдьхэн зогсоно ёһотой. Хэн нэгэн аяар холын Вьетнамда уйлана, гэншэнэ... Хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэһэн хэншьеб даа үбшэнһөө һалажа, ажана амгалан ажаһуухаяа, хабаяа гарган ажаллахаяа хүсэнэ»,—иигэжэ бодожо байһан хүбүүнэй досоо һаяшаг болоһон хоёр иимэ ушарал хаха эсхэн орошобо.

Хоёр үхибүүтэй болоһон залуубтар эхэнэр Валя Д. гэгшэ дүрбэн үдэрэй урдахана Улаан-Үдэ хотын нэгэдэхи больницада оруулагдаа һэн. Елэлзэһэн ехэнүүд нюдэтэй, шаб гэмэ бэетэй, хасартаа хонхортойхон энэ эхэнэр урда хойноньшье үбдөөб гэжэ эмшэдтэ хандадаггүй байгаа. Эдеэндээ гэнтэ муудажа, шэнээгүйдэжэ эхилээ. Шуһынь абаа, доторойнь үбшэниие танижа абахаяа рентгендэ харуулаа, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, алишье талаһаань шэнжэлэлгэ хэгдэбэ. Нарин гэдэһэнэй яра хабдар гэжэ диагноз табигдаба. Гарагай нэгэнэй үдэр операцида бэлдэгдэжэ эхилээ. Даши-Нима Дылгырович тус операциие хэхэ болоо һэн. Валя хүхюун, дорюун зандаа.

— Үбшэнтэн таниие ехэл бэрхээр операци хэдэг юм гэжэ хэлсэнэ. Миил тоһон шэнги зөөлэн гартай, торгон шэнги эльбэжэ байдаг...

Валиин иигэжэ хэлэхэдэ Даши-Нима Дылгырович нидхэеэ буулган, доторойнгоо мэдэрэлые харуулангүй:—Бү зобо, Валя. Ямаршье хирургда дайралдаа һааш, һайнаар хэхэ һэн,—гэжэ һанааень тэгшэлхэеэ оролдобо.

— Үгы даа, би тандал хүүлэхэ болоһондоо баяртайб. Отолходотнай гэнтэ рак байжа байг даа, яака гээшэбта?—гэжэ асуужархихадань, хасарынь халуу бусалжа, энэ һэжэгһээнь зайсуулхаяа оролдон:—Болил даа, Валя, тиимэ юумые толгойдоо оруулжа болохогүй,—гээ һэн.

Һурамхи зангаараа нэгэшье тэбдэнгүй операцияа эхилээ.

Операци дүүргээд газаашаа гарахадань, Валиин нүхэр хоёр үхибүүдтээ хүлеэжэ байгаа.

Үдэшэлэн тээ үбшэнтэниие үзэжэ дүүргүүтэй һуутарнь, поликлиникын дежурна сестра басаган яаралтайгаар гүйжэ ерэбэ.

— Даши-Нима Дылгырович, таниие телефондо дуудажа байна. Нарайлалтын байшанда ошожо, түргэн операци хэхэ хэрэгтэй гэнэ.

Гүйдэлөөр тооной хоёрдохи дабхарай хэрэлсы руу буужа, телефоной трубка үргэбэ.

— Гаргажа шаданагүй. Операци хэхэ хэрэгтэй. Энэ гэһээр!—удааржа байнгүй, газаа бэлэн байһан түргэн туһаламжын машинада һуужа, нарайлалтын байшан ошоо һэн.

Гансал харгы. Энэ доронь операци хэжэ, үхибүүень абаха. Түрэлгын зоболондо диилдэжэ, мэдээгээ табихаяа һанаһан залуухан эхын бэе хүлэрһэнһөө шал нойтон болошонхой.

Операци тиимэшье удаан үргэлжэлбэгүй. Сүлөөтэ агаарта гараһан үхибүүн шаад байса хашхаржа, энэ дэлхэйдэ эхин абяагаа үгэбэ. Хүбүүн гараа. Хүл гарнуудайнь мужагар томөш гээшэнь. Эхээ зобооһон үри найжа болоһон сагаан халаадтай, хүрхэгэр сээжэтэй, бата ээмтэй, шанаархуу хара нюуртай хирург хүбүүнэй хоёр альган дээрэ тэршэлжэ байба. Абарагдаһан эхэ ба...
дэ хүбүүндээ Даши-Нима...
үгэһэн гээ. Бү мэдэ, саг...
хэдэ, нэрыень абаһан Да...
жэ хүбүүн тэрээнлэл дээ...
дүүргээд, хирург болонх...
суг хүдэлжэшье байха аа...
дэ бууралтажа эхилһэн...
баян дүй дүршэлтэй бол...
Нима Дылгырович залуу...
Даши-Нимадаа мэдээгүй...
заажа, ургаха замдань т...
ри болложо үгэхэл.

— Найжамни, түрэһэн...
лохонь. Шамайгаа эжы...
Заатагүй ерэхэт!—гэхэ.

— Эхээ зобоод гэжэ...
тэбдээд гэжэл гараа һэн...
ши-Нима!—гэжэ найжан...
гаар дуугарха.

Нээрээшье юртэмсэ д...
болложо, ямаршье юумэн...
хёолдожо болодог лэ ха...

Нэгэ тээшээ шэртэн,...
зогсошоһон хүбүүн тэ...
хулгай нюдөөрөө хараад...
Тэрэ нюдэнэйнгөө урда о...
мүнөө болоһондол үзэ...
һэм гэжэ часаа хараад,...
гөөр гэшхэлдэг гурима...
эхилһэн асфальт дээгүү...
бо.

Гарагай нэгэн бүхэнд...
сай үеэр операци хэдэг...
юм. Үглөө бүри нэгэ хэм...
жо һурашаһан Даши-Ни...
вич арюун агаарта гара...
үдэрнүүд тухайгаа, үнгэр...
хайгаа шэбшэдэг, тархя...

Операционно стол дээр...
дөөр хушаатай наһажаал...
тэнэ. Наркоз үндөөд, ам...
нээр нойрсоно. Үсэгэлдэр...
хотиролдошоод, ороход...
бэдэржэ, ёолжо ёгшожо...
Үбшэнһөө һалаха, бөөры...
абхуулжа хаюулха хүсэ...
хүүлэхэ дуратайгаа мэд...
Петрович Хантаев нарко...
рэбэ гэһэн тэмдэг үгэб...
сестра Светлана Ешиев...
сагаахан марли һүгалга...
жа, Даши-Нима Дылгы...
рыень бүглэн уяба. Рес...
гоо холо хүрэтэр мэд...
хирург Анна Даниловна...
ши-Нимын нюдэ руу...
энеэбхилхэдээд абаа...
хүбүүнэй Улаан-Үдэ хот...
да ерээд, анха түрүүш...
ци хэхэдэнь, ошоторoo...
болохо байһыень хүрэ...
гоо бэлэй. Зоримгой түр...
нягта байһаараа дүршэ...
ругын анхаралые тата...
Даниловна эндүүрээгүй...
дицинскэ институт дүүр...
тагтаа хүдэлжэ байһана...
ерэһэн Даши-Нима...
Аюшеев сагай ошохо...
ный орёо нарин оньһые...
ойлгодогоо, ямарханшье...
раци хэжэ шадаха боло...
лэн харуулаадхёо һэн...
операцида бэлдхэлэй бо...
хэдэ, Анна Даниловна...
нээр Даши-Нима Дылг...
хараад абаа.

«Шинии ами наһан...
гарта. Хэды хоноходо...
гээд, түрэлхидтөө, гэр...
жа, хуушан янзаара...
эхилхэш»,—гэһэн гунз...
дэ сугларагша сагаан...
шарай дээрэ уншажа ба...

Операци удаахан үргэ...
рационно соо шэмээгүй...
сал хутагын, хайшын...
тос гэхэнь, хаа-яахан...
ходо шэбэнэлдэн тооной...
соностоно. Операци хэж...
ши-Нима Дылгыровичтэ...
жуу тээшэнь багаханш...
болохогүй.

Тэрэ далайн гүн ү...
ороод, эрдэни зэндэмэни...
һан шэнги. Хүлэршэн...
шулуун абтаба. Хирург...
тэй гар гансаханшье...
хэнэгүй. Тоһон шэнги...
алтан гарайнь хүсөөр...
нэй ами наһан абарагда...
гар! Арад түмэмнай х...
нарин шэдитэй хүнүүды...
тай хүн» гэжэ нэрлэдэ...
Дылгыровичэй операци...
рахадаа, арадайнгаа...
үтые туһагүй һанаанда...
лэйб. Һайн даа, шамда,...
тагай малша бэрхэ үбга...
Дэлтэрэй Аюша, наймаа...
эгээ одхон Даши-Нимаш...
тай хүбүүн гэжэ хэлсүү...
дахида ябахадаа, «аба,...
шэн болохоб» гэжэ хэлэ...
дэр мэтэ һанана ёһото...
зууһанаа хара багаһаа...
хүбүүнтнай зориһон а...
бэелүүлжэ, эмшэн бол...
гэрэлтэ сагай ерээдүй...
эрмэлзэжэ ябаһан ажал...
хүндын үгэдэ хүртэнэл...
иимэ хүбүү хүмүүжүүл...
мын аба, Дэлгэрэй Аюш...
үбшэнһөө һалаһан наһа...
Нелли Ивановна Монсур...
дор соогуур аалиханаар...
Нима Дылгыровичэй һу...
уруу оробо.

— Гэртэхимни ерээд...
на. Танда баярые хүрг...
но. Би таниие хүбүүн...
эхын энэрхы сэдьхэл...
һайниие хүргэнэб. Хү...
өөрынгөө үхибүүн мэтэ...
үнсэхэ хүсэлтэйб...

Баярайнь ехэдэ Нэли...
нюдэн дээгүүр нёлбоһон...
гаа һэн. Имэл даа, хү...
баярта хүртэхэ гээшэ...

Ц-Д...

нөөдэр — МЕДИЦИНЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЫН ҮДЭР

ЛҮҮР ЭНХЫЕ САХИГШАД

с партиин вождь, дэлнха түрүүшын социалис айгуулагша В. И. Ленин ябуулгань хэмжээлшэһан. Үзэл сурталай тан баялигыньшье хизаарээл тиимэһээ партийна, ниитын бүхы һалбарилаар, эрдэм наукын таһэн баялигуудыень шэнэчнэ ёһоор согсолхо шухала. Элүүрые хамлаар Ленинэй үлөөһэн ые шэнжэлхэ шухала мүн лэ бүгэдэндэ мэадааб гэхэдэ, ажалшаэлүүр хамгаалха асуудимир Ильич онсо анхаулдаг байһан.

р Ильич гүрэнэй, паржал хэхэ зууураа, ажалын элүүр хамгаалха һаналаа ехээр табидаг урданай революцио- В. И. Ленинние мэдэтэй сугтаа ажаллаһан Совет гүрэнэй элитэ ехэ лагшадай, тэрэ тоодо -Бруевич, М. С. Кедров, ская, Н. И. Подвойский, шко, З. П. Соловьев, ева болон бусадай олон схаалнуудһаа эли бовет гүрэнэй элүүрые Коммунис партиин, тэдэһэ һуури табигша нинэй холын хараата дай үндэһөөр хүгжөө ые хамгаалгын талаар хэгшэдэй нэгэн Н. А. һан юм.

зохёолнууд дотор, хуһэн бэшэг соонь элдэб зүблөөнүүд болон миэрэ хэлэһэн олон тоото . Ленинэй зохёоһон партиин программна доэ, Владимир Ильичэй баталан абтаһан Со декредүүдтэ элүүрые медицинын талаар элнууд нэгэнтэ бэшэ дурйха.

ин Агууехэ Октябриин һаа бүри урид хаанн ажалшадай ажал хуон бэеын элүүр хамараар эмхидхэгдэһые айгаар шудалһан юм. нууд олохон зохёолхээр, дэлгэрэнгыгээр һэн.

ин партиин II съездын тиин нэгэдэхи Пропроект зохёолго дээрэ өө ажалшадай бэеын амгаалха асуудалнуугээр шудалһан юм. льич үшөө 1901 оной ада сугтаа тэмсэл эдтөө хандаха зууураа, ал эльгээхыень, тэрэ тоодо «Вестник общественной гигиены, судебной и практической медицины», земскэ врачнуудай тоосоонуудые, мүн бусадшье материалнуудые эльгээхыень гуйһан байгаа. Би залуудаа медицинын талаар алба хэһэн хадаа эдэ асуудалнуудай тэрэ үедэ ямар ехэ удха шанартай байһыень мэдэжэ байгааб. Тиимэһээ ажалша хүнүүдэй бэеын элүүр хамгаалха тухай асуудалнууд В. И. Ленинэй зохёоһон партиин нэгэдэхи Программын проект дотор горитой һуури эзэлэнхэй.

Совет орондо элүүрые хамгаалга эмхидхэн хүгжөөлгэдэ В. И. Ленинэй үүргэнь угаа ехэ. Совет гүрэнние байгуулагшын гараа табиһан түүхэтэ түрүүшын декредүүд ажалшадай бэе махабад бэхижүүлхэ, тэдээнэй ажал, байра байдал һайжаруулха хэрэгтэ политическэ, экономическа үндэһэ һуури табижа үгэһэн юм.

Манай парти, гүрэн Совет республикын бии болоһон түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, ажалшадай элүүрые хамгаалха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулжа эхилһэн байна. Россин хүдэлмэришэн анги хаанай засаг унагаагаад, дайнда һандаргагдаһан, экономическа, техническэ талаараа гээгдэнги гүрэнние өөрынгөө мэдэлдэ абаа гэжэ бүгэдэндэ эли.

«Үгырэн хооһорһон орондо ажалшадые абарха гээшэ түрүүшын зорилго мүн болоно. Хүдэлмэришэ, ажалша хүн хадаа бүхы хүн түрэлтэнэй үйлэдбэриин гол хүсэн мүн. Ажалша хүнэй амидыраа һаань, бүхы юумэеэ абаржа, һэргээн бодхоохобди» — гэжэ тэрэ үедэ В. И. Ленин хэлээ һэн (Зохёолнуудай гүйсэд суглуулбари, т. 38, хуудаһан 359).

Социалис гүрэнние тогтоолгодо арадай элүүрые хамгаалгын ямар ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниинь Ленинэй эдэ үгэнүүд дээрэһээ элеэр харагдана.

В. И. Ленинэй зохёоһон, VIII съезд дээрэ баталагдаһан партиин Программа Совет орондо элүүрые хамгаалха гол зорилгонуудыень, хүгжэлтын замуудыень тодорхойлһон байгаа. Үбшэнүүдһээ һэргылхэ зорилгоор элүүржүүлгын, санитарна хүдэлмэри ехээр дэлгэрүүлхэ гээшэ арад зоной бэеын элүүрые хамгаалха талаар манай бэелүүлхэ гол хараа шугам мүн гэжэ парти тоолоно.

Ленин тэрэ үедэ арад зоной элүүрые хамгаалгын талаар 100 гаран декредүүдтэ гараа табиһан юм, ажалшадай бэеын элүүр хамгаалха тухай шухала дүримүүд тэдэ декредүүдтэ бэшэгдэһэн байгаа. Оронойнгоо ажахы хүгжөөлгэдэ, социализм байгуулгада ажалшадай бэеын элүүр хамгаалгын шухала үүргэ дүүргэдэг байһые Владимир Ильич заадаг байһан. «Бүхы хүн зоной 70 процентын эшэргэнээгээр үбдөөд байхадань хайшан гэжэ экономикоёо хүгжөөхэбта», — гэжэ В. И. Ленин, партиин IX съезд дээрэ хэлэһэн юм. Совет гүрэн хадаа ажалшадай бэеын элүүр хамгаалгада саг үргэлжэ һаналаа табиха зэргэтэй, арад зоной бэеын элүүрэй түлөө харюусаха зэргэтэй гэжэ Владимир Ильич тоолодог байгаа.

Ургажа ябаа залуу үетэнние хүмүүжүүлхэ, үхибүүдэй бэе махабад һайжаруулха асуудалда Ленин илангаяа ехэ анхарал хандуулдаг байһан. Эгээл шэмэтэй эдеэ хоол болохо саахар, тоһо, үндэгэ гэхэ мэтые үхибүүдтэ түлөөһэгүйгөөр үгэхэ шухала гэжэ бэрхэшээлтэй тэдэ жэлнүүдтэ Ленин эрилтэ табихаһаа гадна, совет ажахынуудта абтаһан жэмэсүүд ямараар хубаарилагданаб, тэдэ жэмэсүүд больницанууд болон санаторинуудта, үхибүүдтэ али зэргээр үгтэнэб гэһэн мэдээнүүдые эльгээхыень гуйдаг байгаа.

Владимир Ильичые өөрөөшье эдеэ хоолоор дуталдана гэжэ мэдэхэдээ, тэдэ жэлнүүдтэ олохон тариашад тэрээндэ таатай сагай гарахада хүдөөгэй эдеэ хоол абаашажа үгэхые оролдогшо һэн. «Асаргадаһан эдеэ хоолой багаханшье хубинь Ленинэй гэртэ үлэдэггүй байгаа. Бүхыдөө больницанууд болон хүүгэдэй байрануудта эльгээгдэгшэ һэн...» гэжэ хожомынь Клара Цеткин бэшээ бэлэй. Үхибүүдэй ажаһуудал һайжаруулха ниитэ гүрэнэй комисси тэрэ үедэ Ленинэй дурадхалаар байгуулагдаһан юм. Тэрэ комиссиие Ф. Э. Дзержинский толгойлоо һэн.

Владимир Ильич олон тоото асуудалнуудта һаналаа табидаг байгаа. Гүрэнэй ехэ политикада хабаатай асуудалнуудые шиидхэхэ, партиие хүтэлбэрилхэ зууураа, хүнүүдтэ эсэгэ мэтэ анхаралтайгаар хандажа, совет ямар нэгэн хүдэлмэрилэгшын байра байдал һайжаруулха тухай бэшэг бэшэдэг, бүри таатай зохид байра шэлэжэ үгэхэ, үбшэн хүндэ эдеэ хоол абаашаха, юрын тариашанда нюдэнэй шэл олоходонь туһалха даалгабари үгэдэг байһан юм. Хүнүүдтэй энэрхы сэдьхэлээр хандадаг байһан жэшээнүүдые бултыень дурдахын аргагүй.

Ажалшадые эмнэлгэдэ Крымые хэрэглэхэ тухай Ленинэй суута декрет һанаад үзыт. Тус декрет 1920 оной декабрьда толилогдонхой. Ажалша арадые мүлжэжэ олоһон хэдэн миллион түхэригөөр оронной урда зүгтэ дарлагдагшадай барюулһан гоё һайхан бүхы ордонууд, дачанууд болон виллэнүүд имагтал Ленинэй баалалтаар юрын зоной мэдэлдэ, тэдээнние эмнэхын тула дамжуулан үгтэһэн юм. Ленин декредэй толилогдоһоной һүүлээр орон дотороо курортын хэрэгэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа саг үргэлжэ һонирходог, тэрээнние яажа һайжаруулха тушаа зүбшөөл үгэдэг байһан.

Эрдэмтэдэй ажаһуудал, бэеын элүүр тухай, ямар эрхэ байдалда ажалладаг тухайнь Владимир Ильичэй ехээр һанаагаа зободог тухайнь мартахын аргагүй. Элитэ ехэ эрдэмтэд болохо И. П. Павлов, К. А. Тимирязев, И. В. Мичурин, И. М. Губкин, Н. Е. Жуковский болон бусад олон хүнүүдтэ Ленинэй саг үргэлжэ һаналаа табижа байдагыень бүгэдэндэ мэдээжэ.

Ажалшадай бэеын элүүр хамгаалха тухай Ленинэй хараа бодолнуудые манай парти, гүрэн мүнөө үедэ үргэн далайсатайгаар бэелүүлжэ байна. Олониитэдэ медицинын, элүүрые хамгаалгын ямар үүргэ дүүргэдэг тухай асуудалнуудаар Ленинэй зохёолнууд дотор хэлэгдэһэн теоретическэ хараа бодолнууд КПСС-эй XXII съезд дээрэ баталан абтаһан партиин программа соо дам саашаа хүгжөөгдэнхэй.

КПСС-эй XXII съезд шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа директивэнүүдые зохёохо зууураа, мүнөө үеын медицинскэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан шэнэ больницануудые олоор бариха шухала гэжэ зааһан, эхэнэрнүүд болон хүүгэдые эмнэхэ, үбшэнһөө һэргылхэ эмхи зургаануудые олошоруулха асуудалда онсо анхарал хандуулһан байна. Медицинскэ промышленностиин бүтээн гаргадаг продукци нилээд ехэ болоно. Ажалшадые санатори, курортнуудта эмнэлгэ, эмхитэйгээр амаруулга саашадань һайжаруулха тушаа хэмжээнүүд абтаа. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1967 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр салин хүлһэ дээшэлүүлгэ, амаралтын хоёр үдэртэй хүдэлмэриин неделидэ шэлжэн оролго арад зоной элүүрые хамгаалха хэрэгтэ угаа ехэ удха шанартай.

Коммунис парти, Совет правительство В. И. Ленинэй заабаринуудые бэелүүлэн, арад зоной байра байдал, бэеын элүүр һайжаруулха асуудалда саг үргэлжэ һаналаа табина. Социалис гүрэн бүхы хүн зоной бэеын элүүр хамгаалха, бэе махабадыень саг үргэлжэ һайжаруулха уялга өөр дээрээ даажа абанхай. Капиталис гүрэнүүд иимэ зорилгонуудые табинагүй, табиха арганьшьегүй.

Профессор Ф. Н. ПЕТРОВ, Социалис Ажалай Герой, 1896 онһоо КПСС-эй гэшүүн.

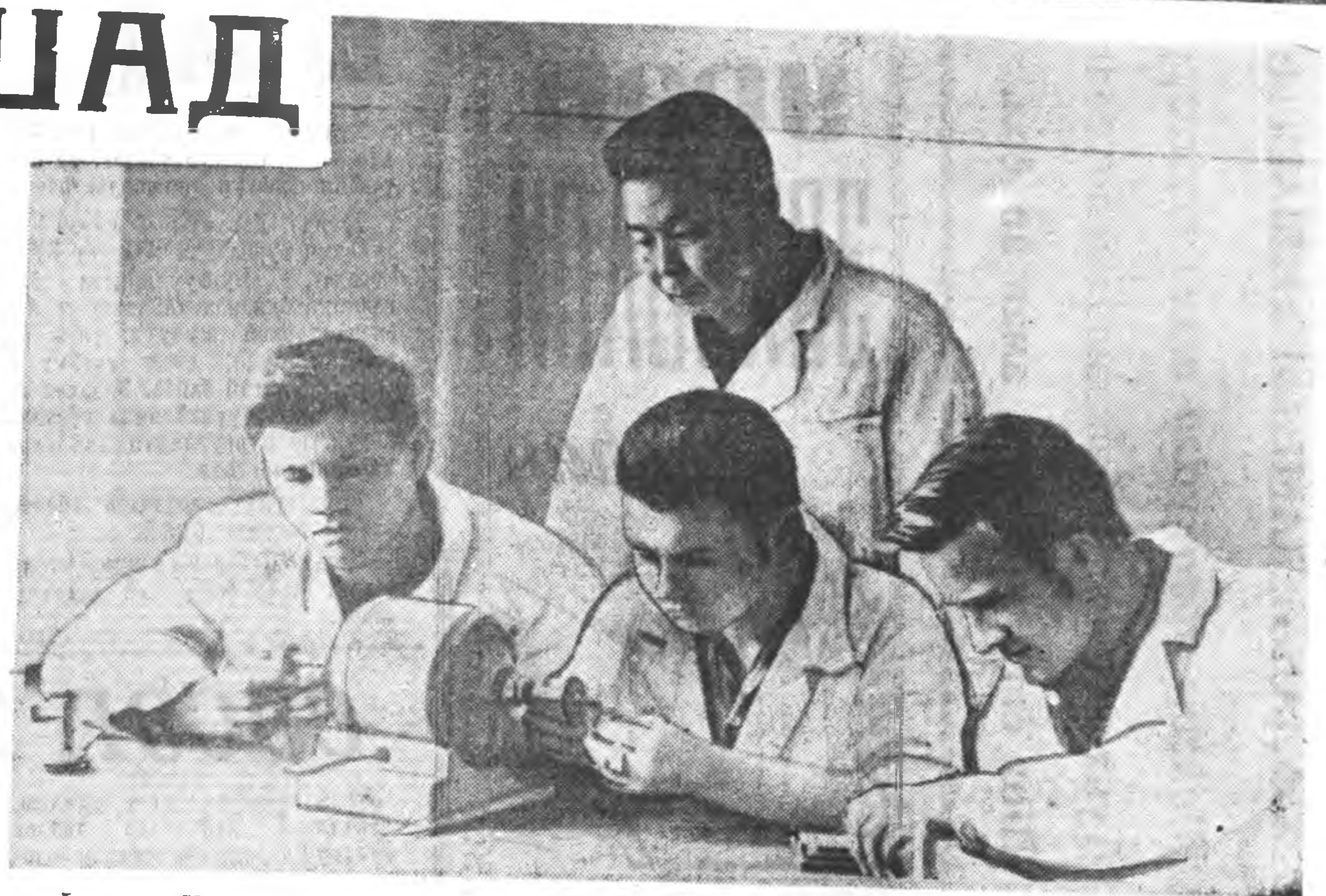

Һаяхан Улаан-Үдэ городой Октябрьска районой Валентина Терешковагай нэрэмжэтэ гудамжада шэнэ стоматологическа поликлиникэ нээгдэбэ. Тэндэ хирургиин, хүүгэдэй, физио болон терапиин кабинедүүд мүнөө үеын орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдээр, аппарадуудаар хангагданхай. А. Алексеева, В. Бурмистрова, М. Вильмова, Н. Вортилова, С. Шойбонова болон врачнууд эндэ хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республиканска больницын шүдэнэй техник Лаврентий Токтонов (ара тээнь) медучилищнин студентнүүдтэ хэшээл үгэжэ байна.

Н. ВТЮРИНЭЙ фото.

УЛААН-ҮДЭДЭ ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ЛОТЕРЕЙН ДҮРБЭДЭХИ ТИРАЖ

Россин Федерацида үнгэргэгдэдэг лотерейн тираж арад зоной анхаралые ехээр татадаг болонхой. Нёдондо жэл манай республикада эльгээгдэһэн лотерейн биледүүдэй ехэнхи хубинь худалдагдаһан байна. Байгша ондошье биледүүд яһала гүйсэтэйгөөр худалдагдаа.

Лотерейн биледүүд нөөсэлгын кассануудта, магазинуудта, хэлхеэ холбооной предприятинуудта, хэблэл тараалгын киоскнуудта, стадионууд дээрэ, паркнууд болон театр, кинотеатрнуудта, поезднууд соошье, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта, вокзал дээрэшье худалдагдана.

Энэ жэлдэ үнгэргэгдэхэ 30 мүнгэтэ лотерейн биледүүд хамта 126,6 миллион түхэригэй болохо зэргэтэй юм. Жэл соо долоо дахин гаргагдаха. Тиигээд ерэхэдээ һара хахад болоод лэ тиражуудынь үнгэргэгдэжэ байха болоно. Эхэ оронноймнай город бүхэндэ заншалта лотерейн наадан үнгэргэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, РСФСР-тэ лотерейн түрүүшын тиражай наадан Волгоградта, хоёрдохинь — Нижне-Тагилда, гурбадахинь Липецк городто үнгэргэгдэһэн юм. Дүрбэдэхи тираж манай Улаан-Үдэ городто июниин 25—26-най үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхөөр хараалагданхай.

Улаан-Үдэ городто үнгэргэгдэхэ лотерейн дүрбэдэхи тиражай комиссиин гэшүүдые 1968 оной майн 31-дэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет баталаа һэн. Тус комиссиин түрүүлэгшээр республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Ц. Б. Эрдынеев томилогдонхой. Комиссиин гэшүүдээр үйлэдбэриин түрүүшүүл, колхоз, совхозуудай эрхим һайн ажалшад һунтагдаа. Нэрлэн хэлэхэ болоо һаа, иимэ нүхэд болоно: Кабанскын совхозой һаалишан З. П. Аверина, Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын ахалагша хонишон Ц. Г. Гимниндармаев, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой машинист Ю. В. Астраханцев, Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой фрезеровщик М. А. Чернышев, Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай шэрдэгшэ Г. А. Никитина, мүн тиихэдэ партийна, советскэ, профсоюзна болон комсомольско хүдэлмэрилэгшэд лотерейн тираж үнгэргэлгэдэ хабаадалсаха юм. Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэхэ энэ тираж манай республикын арад зон харахаяа олоороо сугларха зэргэтэй. Энэнь тон һонирхолтойгоор хүлеэгдэнэ.

Гуша мүнгэнэй лотерейһээ гадна, бэшэ лотерейнүүд манай гүрэн дотор олоор гаргагдадаг. Тиимэһээ ажалшадай һара хахад болоод 30 мүнгэнэй лотерейн билет абахадань таарамжатайда тоологдоно. Нүгөө талаһаа 1968 ондо үнгэргэгдэхэ лотерейн биледэй шүүбэридэ ашагүйхэн ехэ мүнгэн һомологдоо. Бүхы гаргагдаһан лотерейн биледэй 60 процентнь шүүбэритэй, ондоогоор хэлэхэдэ, 75 миллион 960 мянган түхэриг һомологдоо. Урдань үнгэргэгдэһэн лотерейн билетүүдэй 40—50 процент хүрэтэр шүүбэри үгтэхөөр хараалагдадаг һэн. Мүнөө 60 процент хүрэтэр шүүбэриинь дээшэлээд байхада, хүн зоной анхарал бүри үргэнөөр татагдаха байһаниинь элитэ.

Арад зонноймнай ажабайдалда үргэнөөр хэрэглэгдэхэ зүйлнүүд лотерейн шүүбэридэ табигданхай. «Москвич-408» автомобиль, шэнэ маркын «Запорожец» автомобиль, «Урал-2», «Иж-Юпитер-2» мотоциклнууд, «Тула-Т-200-М», «Вятка — ВП-150м» мотороллернууд, «Рига-3» гэжэ мопед, «Школьник», «Орленок» гэжэ велосипедүүд, 2 хүнэй һууха резиновэ онгосо, моторно онгосонууд, «Мелодия» гэжэ Тульска үйлэдбэриин нэгэдэлэй баян, «Аккорд» гэжэ аккордеон, пианино, магнитофонууд, радиоло, фотоаппарадууд, «Ока-3» «Юрюзань», «Мир», «Саратов-2» гэжэ холодильнигууд, хубсаһа угаадаг машинанууд, пылесосууд, мүн бэшэшье үнэтэ эд хэрэгсэлнүүд шүүбэридэ тудаха юм.

Улаан-Үдэдэмнай үнгэргэгдэхээ байгаа лотерейн дүрбэдэхи тиражда 6 миллион 672 мянган хэһэг элдэб эд бараан, 10 миллион 800 мянган түхэригэй мүнгэн шүүбэри тудаха байна. Тэрэ тоодо «Москвич-408» маркын 120 автомашина, «Запорожец» маркын 120 автомобиль, «М-63» ба «Урал-2» маркын 240 мотоцикл, «Иж-Юпитер» маркын 300 мотоцикл, С-5 гэжэ 120 пианино, хубсаһа угаадаг 1200 машина, 4020 холодильник болон бусад олон үнэтэ эд хэрэгсэлнүүд, мүн 100 түхэригһөө 1 түхэриг хүрэтэр мүнгэн шүүбэринүүд бии.

Байгша оной эхилһэнһээ хойшо үнгэрһэн тиражнуудта манай республикын ажалшад лотерейн билетүүдээр эд хэрэглэлэй ба мүнгэн шүүбэринүүдтэ олоор тудаһан байна. Жэшээнь Мухар-Шэбэрэй аймагай Хүсөөтэ тосхоной магазинай наймаашан Ж. Р. Раднаев, Зэдын комбинадай жолоошон А. К. Ворошилов «Волга» автомашина шүүхэ азатай байгаа. Ивалга тосхондо ажаһуудаг пенсионер А. Н. Савельева лотерейн нэгэ билет дүү басагандаа бэлэглэһэниинь, тэрэнь «Москвич-408» гэжэ хүнгэн автомашинада тудаһан байна. Элдэб маркын 5 мотоцикл, 33 холодильник, хубсаһа угаадаг машина гэхэ мэтэ томо томо шүүбэринүүдые олон хүн абаһан байна.

Лотерейн биледэй шүүбэридэ тудаһан эд бараа мүнгөөрнь абахада болохо. Харин шүүһэн нэгэ юумые нүгөөдөөр һэлгэжэ болохогүй.

Мүнгэн шүүбэринүүдые нөөсэлгын кассанууд үгэдэг юм. Шүүбэридэ тудаһан эд бараанууд лотерейн билетүүдэй нөөсэлгын кассануудта шалгагдаһанай һүүлээр, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудаар дамжуулагдан, эзэдтэнь үгтэдэг байна.

РСФСР-эй худалдаа наймаанай министерствын «Посылторгоор» эльгээгдэдэг ехэ бараатай хэрэгсэлнүүд дүтын түмэр замай станцида гү, али уһан замай портдо ябуулагдаад, тэндэһээ лотерейн биледэй эзэдтэ үгтэдэг.

Шүүбэридэ тудаһан лотерейн биледэй түлбэриие 1969 оной июниин 30 хүрэтэр абажа болоно. Энэ болзорһоо хожомдобол, лотерейн билет түлөөһэндэ абтахагүй.

Июниин 25—26-най үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ городой оперо ба балетэй театрай байшан соо үнгэргэгдэхээ байгаа лотерейн тиражда олоороо хабаадахын түлөө лотерейн билетүүдые худалдажа абагты!

Ч. ЕНДОНОВ, РСФСР-эй 1968 оной дүрбэдэхи лотерейн тиражые үнгэргэхэ комиссиин түрүүлэгшын орлогшо — Буряадай АССР финансын министр.

лда — харюу

Хэн хэды үдэр амарха эрхэтэйб?

ЦК-гай, Совет прави- 1967 оной сентябриин олой ёһоор, урданьэтэ амаралта хүдэлдэр соо абадаг хүдэлба хаагшадта 1968 ин 1-һээ хойшо хү- 15 үдэр хүрэтэр амаагдаха болоо.

амаралта, ямар гуэ ёһотойб гэһэн асуурофсоведэй юрисконэр Е. Г. Мокшонова усана.

дэлмэриин 12 үдэрэй рдаг бүхы хүнүүдтэ амаралта үгтэхэ бо-

Энэ шэнэ гуримаар үнгэрһэн жэлэй гү, али мүнөө ябажа байгаа ондо хүнүүд амаралтаяа абаха эрхэтэй. Нэгэ предприяти дээрэ үни удаан (хоёр жэлһээ дээшэ) таһалгаряагүй ажаллажа байһан хүдэлмэришэдтэ гурбан хүдэлмэриин үдэр нэмэгдэжэ, ээлжээтэ амаралтань 15 хоногой болодог байгаа. 15 хоногой амаралтын тогтоогдоһоной дашарамда, харин мүнөө бэедэ хоротой ажалай эрхэ байдалда хүдэлдэгэйнгөө түлөө нэмэлтэ амаралта абадаг хүдэлмэришэдһөө бэшэ хүнүүдтэ тэрэ гурбан үдэр нэмээгдэхэ болобо.

Хэмгүй (нормированна бэшэ) ажалай үдэртэй алба хаагшадай ээлжээтэ амаралта хубилаагүй, урданайхяараа үлөө.

Хэмгүй хүдэлмэритэй гү, али бэедэ хоротой ажалтай хүнүүдтэ үгтэдэг нэмэлтэ амаралта 12 үдэрэй гол амаралта дээрэ хуушан гуримаар үгтэдэг байха. Харин гал түймэрэй аюулһаа сахиха болон арадай дружинануудта эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь, гол мүрэнэй флодой тамаралгын үедэ экипажда дуталдаһан штатна хүдэлмэрилэгшэдэй орондо ажаллаһанайнь түлөө хүнүүдтэ үгтэдэг нэмэлтэ амаралта 15 хоног дээрэ нэмээгдэхээр хараалагданхай.

Шэнэ тогтоолоор хүдэлмэриин 15 үдэрэй амаралта абаха ёһотой болоһон хүн ажаллажа байһан газарһаа огтолон гаража ошоходоо, нэгэ үдэрэй дунда зэргын салингай 1,25 хубиие хүдэлһэн һара бүхэнэйнгөө түлөө абаха байна.

Хүдэлмэриин 5 үдэрэй неделидэ ороһон предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ хайшан гээд ээлжээтэ амаралтын үдэрнүүд тоологдохоб гэбэл, амарха үдэр хүдэлмэриин календарна үдэрнүүдээр тоологдохо, харин амаралтынь мүнгэн түлбэри предприяти, эмхи зургаануудай өөһэдынь тогтооһон графигай хүдэлмэриин үдэрнүүдһээ үндэһэлэн тодорхойлогдохо зэргэтэй.

ХИЛЬЫН САДАНАҺАА
ТЕЛЕФОН ★ ТЕЛЕГРАФ ★ РАДИО

Президент Джонсон үгэ хэлэбэ

СССР-эй болон США-гай хоорондо баталагдаһан консульско хэлсээндэ хабсаруулха ратификационно грамотануудые андалдан абалгада зорюулһан ёһолол дээрэ президент Джонсон үгэ хэлэхэдээ, маанадай шиидхээдүй асуудалнууд үшөө яһала олон бии, эдэ бүгэдын түлөө манай оронууд хоюулан ехэ харюусалгатай байха юм гэжэ мэдүүлбэ. Тэдэнэй нэгэ зариманиинь аюултай байһан зангаараа. Тиибэ ябашье һаань, хоёр талынгаа үнэхөөрөө хүсөөд байгаа юм һаань, бидэнэр урагшаа дабшажа, һүүлэй 25 жэлэй турша соо маанадай харилсааниие муудхаажа байһан өөһэд хоорондынь харша ябадалнуудые, һэжэг һаналгые, түбэг бэрхэшээлнүүдые зайсуулжа шадаха байнабди гээд би сохом этигэжэ байнаб гэбэ.

— Зарим хэдэн асуудалнуудаар Советскэ Союзтай харилсаанда тон гүнзэгы ба аюултай арсалдаанууд бии байһан зангаараа, — гэжэ США-гай президент хэлээ. — Теэд бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байха гээшэмнай айхабтар шухала хэрэг байһан хадань, үлэмжэ амгалан тайбан харилсаатай болохо тушаа, дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ хани харилсаагаа бэхижүүлхэ тушаа бүхы арга замуудые бэдэржэ олоходомнай эдэ арсалдаанууд тойбо татаха ёһогүй.

«Холбоото Штадууд болон Советскэ Союз хадаа угаа ехэ хүсэтэй байһан ушарһаа, мүн лэ ехэ харюусалгатай байха болоно ха юм, — гэжэ Джонсон тэмдэглэбэ. — Маанадта бии байһан арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхын түлөө ёһото гэгшээр оролсохо болонобди. Маанадай ажабайдалай шухала удхатай ашаг туһа харалсаха болоһон ушарта сүг хамта ажалаа ябуулха зэргэтэйбди. Юрэдөө болошотой байһан газартал хэзээшье, хаанашье хамаагүй хамтаржа ажаллаха ёһотой гээшэбди.

Советскэ Союзай болон Холбоото Штадуудай хоорондо баталагдаһан энэ договор ерээдүйн һайн байдалда уряалха юм гэжэ найдаха байнабди. Тэрэ хадаа буу зэбсэг хуряахын, зэмбүүлиниие эзэмдэхын, эрдэм ухаанай, искусствын талаар дэбжэлтэ түйлаха, мүн тэрэшэлэн политикын талаар улам бүри үргэнөөр дэбжэлтэ түйлаха арга зам зохёон хараалха хэрэгтэмнай туһалха байгаа бшуу».

...мамай сүлөөрэлгын ...льна фронтын ...й хандалга

...юниин 14, (ТАСС). Ур... сүлөөрэлгын националын Центральна Коми... Сайгон-Шолон-Зядиниин ...лдажа байгаа сүлөө... зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ...он улад зондо июниин ...гаргажа хандаба гээд, ...агентство мэдээсэнэ. ...сүлөөрэлгын фрон... мүн тэндэхи улад зон ...армиие болон поли...дэд ехэ гээлтэ хорол... Сайгоной хэдэн олон ...лынгөө хиналта та...тэточнэ захиргаанай ...толгоёо шангадхажа, ...ябуулгада һаад уша...тай болон тэдэнэй ту...оронохи хурса зүрил...гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ ...дайсаниие экономиче...циальна талаар шэнэ ...ллэ оруулжа байнхай ...лга соо хэлэгдэнэ. ...хэлэл гаргажа, мүнөө ...лтаяа улам бүхэлэн ...ВСО-гой сэрэгшэдые, ...студентнүүд, ухаан ...аниие. Сайгон-Шолон...ондо байһан бэшэшье ...хандалга уряалаа. ...Америкын эзэрхэг тү...дииилдэлгэдэ оруулжа, ...засаг түрые унагаажа, ...бүрин эрхэтэй, сүлөө...лтай, эбтэй, амгалан ...хын тулада, арад зо...орохыень сэрэгэй ал... полициинхидые, алба ...бэшэшье Урда Вьет...точнэ захиргаанай хү...ые уряалһан байна.

Ф. Миттеран үгэ хэлээ

ПАРИЖ, июниин 14, (ТАСС). Мүнөөдэр Миттеран телевиденеэр һунгуулиин урда тээхи үгэ хэлэхэдээ, демократическа болон социалис зүүнэй үзэлтэнэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень францизуудые уряалһан байгаа.

Экономическа, социальна болон бэшэшье һалбаринуудта мүнөөнэй правительствын ябуулжа байһан политиканиинь алишье талаараа буруу һурэбэ гээд тэрэ сэгнэлтэ үгэһэн байна. Арбаад жэлэй турша соо ажалша зон өөһэдынгөө эрилтэнүүдые табижа, хүлһэнэй хүдэлмэришэдые баригшадтай болон засагаархидтай хэлсээ хэхыень эридэг байгаа бшуу, — гэжэ ФДСЛС-эй түрүүлэгшэ хэлээ.

Теэд правительство иимэ эрилтэнүүдые хангахаһаа арсадаг бэлэй. Тэрээн дээрэһээ болоожо, бүхы орон доторнай забастовканууд дэлгэрбэ ха юм. Үглөөдэр болоходо бүхы Францимнай мүнөө байһан засаг түрые буруушаажа байхал гээд тэрэ мэдүүлһэн байна.

Демократическа ба социалис зүүнэй үзэлтэнэй федераци хадаа манай улад зониие орохо гэртэй, хэхэ хүдэлмэритэй, ном үзэхэ һургуулитай болгохо шухала гэжэ мэдүүлбэ гээд Миттеран хэлээ.

Лос-Анджелесай полициин мэдээсэл

НЬЮ-ЙОРК, июниин 14, (ТАСС). Лос-Анджелесай полици 24—27 наһанай нэгэ эхэнэрые бэдэржэ эхилһэн тухайгаа соносхобо. Тэрэ хадаа сенатор Роберт Кеннедиин алуулһан хэрэгтэ хамаадаха юм гэжэ тухайлна. Р. Кеннедиие алаһашай түлөө гэмнэгдэһэн Сирханай хэрэг хаража үзэлгэ дээрэ үгэ хэлэһэн гэршэнэр хадаа Кеннедиие хорлохо үедэ Сирхантай зэргэлээд, соохор плати үмдэһэн эхэнэр байлсаһан юм гэжэ хэлэһэн байна. Тиигээд «Тэрэниие бидэ алаабди!» гэжэ хашхарһаар тэрэ эхэнэр «Амбассадор» гэжэ отель сооһоо гүйжэ гараһан юм ха.

Сүүдэй шиидхэбэри

БОНН, июниин 14, (ТАСС). Мүнөөдэр Франкфурт-на-Майниин сүүд Бернард Бониц Иозеф Виндек гэжэ хоёр нацистска гэмтэ ябадал хэгшэдые бүхы наһаарнь түрмэдэ хаахаар шиидхэбэ. Дайн сэрэг соогуур тэдэнэр Освенцим гэжэ гитлеровскэ концлагерьта хаагдаһан хэдэн зуун хүниие хюдаха хэрэгтэ сэхэ хабаадалсаһан байба.

Вашингтоной урда табигдаха асуудал

МЕХИКО, июниин 14, (ТАСС). Джон Кеннеди, Малькольм Икс, Мартин Лютер Кинг болон Роберт Кеннеди гэгшэдые хорлон алажа, һүүлэй үедэ Холбоото Штадуудые болон бүхы дэлхэйе сошордуулһан уршагта үйлэ хэрэгүүд дээрэһээ, «Политическэ үзэлэй түлөө хүнүүдые хорлон алаха аашанууды хэн эмхидхэнэб? — гэһэн хуулита асуудал гарана гээд «Сусесос» журнал бэшэнэ.

Энэ асуудалда харюу үгэхыень США-һаа эрихэ ёһотой байнабди гээд редакционно статья соогоо тэмдэглэһэн байна. Ушарынь хадаа Хойто Америкада дэлгэрһэн «болбосоронгы байдалай» үрэ болохо хүсэрхэлгэ ба харата аашанууд гээшэ бүхы дэлхэйн хүн зониие хорложо байна ха юм. США гэмтэ ябадал хэгшэдые балшыса барьяад, тэдэнэй хорото аашануудһаа обществоёо аршалан абарха зэргэтэй.

США-да һуудаг хүн зон хара багаһаа хойшо иимэ гэмтэ ябадал хэдэг оршон байдалда хүмүүжэһэн хойноо хүсэрхэлгэ болон хорото аашануудые буруушаан тэмсэжэ шадаха гээшэ гү? — гээд тус журнал асуудал табина. США-да кино, радио, телевидени, газетэ, журналнууд гээшэ хүнүүдые алаһан, тоноһон тухай, мүн буу зэбсэг барижа доботолһон тухай мэдээсэлнүүдые ходо тараажа байдаг ха юм. Хүүгэдэй нааданхай бүтээдэг заводуудай бүхы продукциин 82 процентнь нааданхай буунууд байха юм. Вьетнамдахи дайнай пропаганда ябуулхын тулада үдэртөө хоёр час телевидени хэрэглэгдэнэ. Баһа алалсаан, дээрмэдэлгэ тухай телефильмнүүд үдэр бүридэ дунда зэргээр 6 час 40 минута эзэлдэг байна.

США-гай гадаадын болон дотоодын политика ябуулха гол зэбсэг хадаа буу зэбсэг барижа хүсөөрөө болохо ябадал юм гэжэ гэршэлһэн олон тоото жэшээнүүдые энэ журнал харуулна. Тиигээд тэрэнь Америкын общественные аяг зангай талаар доройтон муудажа, хүнлөө буураха ябадалда хүргэбэ гээшэ.

Мэргэнээр буудажа унагааба

ХАНОЙ, июниин 14, (ТАСС) Вьетнамай Демократическа Республикын огторгойе аршалан хамгаалжа байһан баатарнууд июниин 8-да Виньлинь шадар Америкын самолёт буудажа унагааба. Мүн июниин 10-да Куангбинь гэжэ провинцида Вьетнамай арадай армиин зенитчигүүд США-гай агаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үшөө нэгэ самолёт унагааһан байгаа. Баһа июниин 11-дэ Хатинь гэжэ провинцида ДРВ-гэй агаарай дайда руу сүмэрэн ороһон хоёр американ самолёдые Вьетнамай патриодууд мэргэнээр буудажа үгы хэбэ.

Вьетнамай информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хойто Вьетнамай газар нютагуудта буудажа унагаагдаһан Америкын самолёдуудай тоонь 2974 болобо.

Демократида харша хэмжээнүүд

МОНТЕВИДЕО, июниин 14, (ТАСС). Урагвайн правительство «Аюулгүй байдал сахиха тушаа онсо яаралтай хэмжээнүүдые» абаба. Тиихэдээ гүрэнэй амгалан түбшэн байхын тулада аюул ушаруулжа болохо суглаа митингнүүд, забастовканууд, мүн бэшэшье ябуулганууд хоригдобо.

Эндэхи газетэнүүдэй бэшэһэнэй ёһоор, тус оронной правительство улам дэлгэржэ байһан забастовкын хүдэлөөе зогсоохын тулада иимэ хэмжээ абаһан байха юм. Урагвайн ниислэл хотодо студентнүүдэй жагсаалнууд замханагүй. Ажалша зон, муниципалитедүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, гүрэнэй алба хаагшад буһалгаанхэнэ. Тиихэдээ өөһэдымнай табиһан эрилтэнүүдые хангаагүй сагтань энэ тэмсэлээ зогсоохогүйбди гэнэ.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
- *Монгол поэдүүдэй шэнэ шүлэгүүд.*
- Түнхэнэй залуу бэшээшэдэй зохёолһоо.
- **Шог ёгто мүрнүүд, аман зохёол.**

ХОЁР РАССКАЗ

БУЛАД, ШАНДАГАН, БҮРГЭД

Ц. ДАМДИНЖАПОВ

Сүлөөтэй сагтаа Булад хүбүүхэн ходол хээгүүр ябадаг, ой бургааһан соогуур аяншалдаг һэн.

Юундэ? Дархитын 8 жэлэй һургуулиин гурбадахи класста Булад һурадаг. Һургуулиингаа байгаалиин буланда табихын тулада элдэб хорхой шумуул, үнгэ бүриин ургамал, сэсэг суглуулжа асардаг зантай байба. Энээхэн арбатайхан хүбүүнэй имэ үүсхэлтэ ябуулгые һургуулинхидынь ехээр һайхашаадаг һэн.

«Ерээдүйдэ эрдэмтэн болоно аабза» гэлсэдэг бэлэй.

Нэгэтэ Булад нэгэ имэ һүрхэй шанга ушар байдалтай дайралдашаба.

Ямар?

Хүбэн сагаан үһэтэй, хоёр ута дэрэгэрхэн шэхэтэй шандаган ямар хөөрхэн амитан гээшэб? Нэгэтэ Буладай ой бургааһанай захахаар намарай намжаахан байгаалиие һайхашаажа ябахадань, тээ тэндэхи бүрбэгэрхэн бургааһанай хажууда нэгэ борсогорхон сагаан шандаган һуха һүрэн гүйжэ. слашаа хондого хондого харайшаба. Энэ үедэ нэгэ томо юумэнэй һүүдэр Буладай хажуугаар элеэд үнгэршэбэ. Энэ юун гээшэб, самолёдой һүүдэр гээшэ гү гэжэ бодоод. Буладай өөдөө харан гэхэдэнь, нэгэ аймшагтай томо бэйсын бүргэд тэрэ шандаганай хойноһоо элин ниидэжэ ябаба.

«Һабардахань. Барихань. Бажуухань. Удара татахань. Эдихэнь. Ямар муухай арьяатан шубуун гээшэб! Шандаганһаа сайха, гүрөөһэ баридаг юм гэгшэ. Энээхэн хөөрхэн амитаниие ябаашье энэ муу ёлодо барюулхагүй. Абарха хэрэгтэй, хөөрхэйе»,—гэжэ һанаандаа оруулаад, Булад нэгэ саб гэмэ ниидам абажа, тэдэнэй хойноһоо бии шадалаараа гүйшэбэ.

Гүйжэ ябахадаа, игсуу аминайнгаа забһараар ингэжэ бодоно: «Бүргэд—дайсан, сохом дайсан шубуун. Имэ хорхойдо хэрэгүй хөөрхэн шандагые алан бажууханы. Тэрэ Америкын хорото самолёдууд шэнги. Аршалха, зэатагүй аршалха. Үрдихэ гээшэ гүб. али үгы гү? Үтэр, үтэр»,—гэжэ һанаата болоожо. бүри түргэнөөр даб-даб гэн харайшаба. Тэндэхэнэ бургааһан соо нэгэ соорхой, талмайхан харагдаба. Тэрэнэй зундахана шандагамнай өөдөө хараад. дүрбэн хүлөө шэртэһэдэн хэбтээд орхихонь харагдана. Томо даляа арай шамай иишэ тиишэнь дэлин, хоёр һабараа арзайлгаад, шандаган дээрэ бүргэд һууха тэдысэ болоно. Энэ үедэ Булад хүбүүмнай һөөл шангаар хашхаржа, тэдээн тээшэ зоригтойгоор дүтэлхынь үелэ шандаганай дүрбэн хүл һомон шэнги эршэтэйгээр жүргэд гэжэ, бүргэд оро бодогүй гэдэргээ орбогод гээд мухаришаба. Буладай бүри хажуудань ерэхэдэнь. шандаган борсогод гэжэ һүрэжэ бодоод. бүри солбоноор «дайсан дарагдаа, дааган һүлдэгдээ» гэһэн шүүгээр оссогод сосгогод гүйжэ арилшаба. Тинхэдэн гэдэй бахалуур хүзүүнһээ таша шуһан шэдэлжэ, ар[...] абарга шубуунай аминиинь [...] дажа байгаа бэлэй. «Би бү[...] тулалдабагүй ха юмбиб. Ша[...] үрэижэрхибэ ха юм»,—гэж[...] һартаа Булад нэгэ баяртайга[...] гэ гомдолтойшогоор бодоо[...] һэн.

«Зоригтойгоор тэмсэхэд[...] болонгые дабаха, айнгүйго[...] лалдахадаа арьяатаниие д[...] гээшэмнай имэ юм ха юм» Булад мүнөөхи шандаганай [...] хэг тэмсэлһээ үшөө дахин [...]жо абаа ёһотой.

Дархитын 8 жэлэй һургу[...] байгаалиин буланда шанд[...] диилэһэн тэрэ бүргэдэй арһ[...] —чучела—мүнөөшье хүр[...] дарыжа байгшал даа.

СЭСЭГ, ЖЭРГЭМЭЛ

Зунай жиигама үдэр эхилжэ, гайхалтай һайханаар толэрно. Долгор Дондок хоёр эртэхэн бодоод, гэртэхидэйнгээ харууһалдаг хониды залан, Майлын сагаан тала руу ошобод. Үргa татамаар гараад байһан үглөөнэй сэлмэг наран тэрэ хоёрые һөөл энэрхыгээр шаража, ара нюргыень жэгнэн дулаасуулна.

Эдэ хоёрнай миил ябангүй. Хөөрэлдэхэдөөшье үзэнэ. Сэсэгхэнүүдыешье түүнэ. Сэсэгүүдынь шүүдэрэй шэнгэхэн дуһал һубаһан нойтохонууд зандаа. Зөөлэхэнүүд, дээрэхэнээ бүри зулзага зөөлэхэнүүд болошоохой. «Хөөрхэйхэнүүд, даарашоо үгытга. Али бүри һэрюухэн зохид гү» гээд Долгор дотороо өгшөөн бодоно. Тиихэдэнь үй түмэн сэсэгүүд урдаһаань юрөөл табина хэбэртэй: «Долгор Дондок хоёр дууша буряадай хонгорхонууд, эльгэн һайхан нютагтаа ингэжэ жаргахатнай гоёхон даа. Галта аюул үзэнгүй, гай зоболондо дайрагдангүй, эдирхэн һайхан наһандаа энхэ жаргалтай ябаарайгты» гээд гунхан-гапхан найгалдана ха.

Дондок сабаагүйгөөр сэсэгүүдые таһара удара татаһаар мурижа, мушхажа ерээд, иишэ тиишэнь шэдэлэн, «би эдээниие ямар бэлэхэнээр диилэнэбиб. Ямар өөдэгүй бамбаашханууд бэ. Ой модо орбонтойгоорнь шэдэлдэг баатар хүн гээшэб» гэжэ тэрэмнай хүсэрхэн бодоно.

— Ээ, Дондок, яба гээшэбши. Юундэ эдээхэн хөөрхэн сэсэгхэнүүдые ингэжэ хамаагүй таһална, мурина гээшэбши. Амиды юумые алана гээшэ гүбши. Болиш, хайрлыш. Эдээхэн амин голтой барһадые хайрланагүй аалиш,—гэжэ Долгор, хөөрхэй, һанаата болоожо, ехэл эбдүүстэйгээр хэлэнэ.

— Эдээгээр юу хэхэ юм. Бидэ эдихэ бэшэбди. Гансал мал эдинэ ха юм. Имэ бэлэхэнээр диилэнэм, харыш даа,—гээд Дондок үшөө бадма сэсэг абаад мурижархина.

— Имэ муу хүбүүн гэжэ шамайе би орой һанаагүйлби. Һэшхэлгүй байнаш даа. Хайшан гээд Дондок пионер болохо хүмши,—гээд Долгор дураа гутаһандаа, уйлаганан ябана.

Эдэ хоёрой түрэлхид Майлын сагаан талын адагта һуудаг, колхозой центрһээ тээ холохоно. Бэшэ үхибүүдэй үгы хадань, эдэ хоёрнай ходо сугтаа наададаг, гэртэхидэйнгээ даажа абаһан хонидые харууһалалсадаг. Үглөөгүүр эртэхэн бододог. Тиигээд үрмэ эдидэг. Үдэр һүмбэй уудаг. Үдэшэ балхагархан хониин тараг эдидэг. Мүнөө эдэмнай гурбадахи класста шэлжүүлэгдэнхэй. Намартаа һургуулиин эхилжэ, ноябриин долоон болоходонь, пионернууд болохо. Жаргалтайхан жаахан хоёр.

Гэнтэ нэгэ жэргэмэл өөдэнь шэдэһэн борохон бүмбэгэ шэнги, дэрд гээд, огторгойн сэнхиртэ һүрэн гаража, һөөл һайханаар жэргэжэ, алтарма һайхан аялгатай арюухан дуугаа барижа, элдин саг эдир наһан хоёрые магтана хэбэртэй. Мүнөөхи хоёрнай нюдэнүүдээ һарабшалан байжа, өөдөө харан, тэрээхэн жэргэмэлые гэтэнэд. Хэниинь юун гэжэ энэ үедэ һанажа байгаа хаб? Энээхэн жэргэмэл юун тухай дуулана хаб даа—мэдэхын аргагүй. Теэд һайхан дуунайнь һаруулхан толи соо тэрэнэй аригуун хүсэлнүүдынь сүм элирхэдэл гэнэ:

Наран, наран мандана,
Найман һолонго татана.
Эдир наһан хөөрхэн.
Элшэ зулаар бадарна.

Жэргэмэл һайханаар жэргэн дуулажал байна... Хоёр даляа агаарта дэбэгэнүүлэн, ямар нэгэн хатар «тэнгэриин дээбэри» дээрэ хэһэн шэнгеэр харагдана. Гэнтэ бэеэ хуряагаад, жэргэмэлнай монсогороороо сэсэгтэ талын гүн руу буушаба.

Дондогнай гэнтэ нэгэ монсогор шулуу барьяад, тэрээхэн жэргэмэлые марьяажа ябаба даа. Долгорой досоонь хаб харанхыхан болоожо. «һүү, яабаш, бү алыш хө[...] гээд хашхархынь тэдысэ, [...] гой шэдэһэн шулуун жэрг[...] бууһан газарта «пяс» гээд, [...] бурьюулан унашаба. Долго[...] һандаа амаа ангайгаад, [...] сабшахая болёод, байһан [...] таа мэдээтэй мэдээгүй шэн[...] сошоо һэн.

Талаан болон гэхэдээ, Дон[...] хорото шулуун жэргэмэлые [...] раагүй. Ягаа һайн юм, яг[...] лаантай жэргэмэл гээшэб!

Амиды гараһан жэргэмэл [...] рай түн руу дахинаа шууд [...] жэ, халын урдуур, хотоно[...] гуур, барһан, ниидэшоо һэн [...] доо, голхороо юм бэшэ аа[...] хөөрхэй, хонгорхон һайха[...] буун.

Энэ үедэ Долгор баһал гэ[...] шээ монсогороороо гүйжэ [...] һэн. «Шамтай наадахаа [...] шамтай хамта хони адуулха[...] лёоб. Имэ муу зантай... Ни[...] ротой аашатай... Эжыдэш, һ[...] лидаш хэлэхэб» гээд Долго[...] дэл дундаа уйлаганан хаш[...] һэн.

Чойжолын ЧИМИД, монгол поэт

НАМ ТУХАЙ ДУУН

Алтай Хингаанай дундахи хизаараар,
Арюун Хэрлэн, алтан Сэлэнгээр
Алдарта нам тухай дуугаа
Арад түмэн хамта дуулаа.
Үеын үедэ үсэд тэмсэлэй
Үнэтэ зориг улам бадарна.
Дархан илалтын туг мандуулан,
Дайсан харатании даран усадхана.
Агуу Ленинэй һургаалаар ударидажа,
Арад түмэнии жаргалда зоригжуулна.
Асари ехэ хүгжэл болоожо,
Ашата һайхан байдал тогтоно.
Гэрэлтэ һайхан коммунизмын туг доро,
Гэгээн зорилго—социализмын барилга дээрэ
Алдарта нам тухай дуугаа
Арад түмэн хамта дуулаа!

ЭХЫН ҮГЭ

Ерээдүйн жабхаланта амидаралай түлөө
Эхэ хүн үрнеэ үргэнэ,
Энхэ тайбан хэрэгэй түлөө
Эрэлхэг үгэеэ хэзээшье хэлэнэ.

Эхын һанаан үхибүүнэй түлөө,
Үхибүүнэй һанаан жаргалай түлөө.

Эхэ үрн бэенэр хамтадаа
Энхэ тайбанай түлөө тэмсэнэ.

Дайсан харатан бидэнии хюдахаа
Дарнин түймэр бэлдэжэ байна.
Аюулта дайнай аянга залингаар
Алтан дэлхэйе занажа байна.
Эхын һанаан үхибүүнэй түлөө,
Үхибүүнэй һанаан жаргалай түлөө.

Эхэ үри бэенэр хамтадаа
Энхэ тайбанай түлөө тэмсэнэ.

Эршэмтэ манай тэмсэлэй һалхин
Эзэрхэг дайнай үүлые туунa.
Эрхэ тангил үрнеэ бүүбэйлһэн
Эхын һанаа сэдьхэл амарна.

Эхын һанаан үхибүүнэй түлөө,
Үхибүүнэй һанаан жаргалай түлөө.

Эхэ үри бэенэр хамтадаа,
Энхэ тайбанай түлөө тэмсэнэ.

БИ МОНГОЛ ХҮНБИ

Аргалай утаа бурьялһан
Малшанай гэртэ түрэһэнби.
Атар хээрын нютагаа
Үлгымни гэжэ бододогби.
Сэнхир манаар һуунагтаһан
Сэлгеэ аласы шэртэхэдээ,
Сарюун һайхан нютагаа
Сэдьхэлээ хүдэлгэн харадагби.
Үлеэжэ байһан һалхининь
Үндэн таалаһан юумэдэл,
Үршөөлтэ эжын гарай
Эльбэжэ байһан юумэдэл
Энхэргэн һайханаар һанагдажа,
Эльгэ зүрхэмни долгилно,
Хүхюу баярай нюлмас
Хоёр нюдөөрни дүүрэнэ.
Үргэн һайхан нютагай
Үбсүүн дээрэнь түрөөд,
Үлгэн уудам талынгаа
Үнэр баянай түлөө
Ами бэеэ зорюулдаг
Арюун нангин заншалтай,
Үбгэ хүгшэдэй юрөөһэн
Үгэ хүүрынь дагана.
Үнэр Монгол ороной
Улаан наран гэрэлтэнэ.
Нажарай һэбшээн наадана,
Намарай бороо шэдэрнэ,
Найртай арюун оромни
Намдаа хэзээшье һайхан даа.
Уужам эхэ нютагаа
Өөрын бэедэл хайрлажа,
Үргэн уһа мүрэнүүдээ
Эхын һүндэл һананам,
Энэ нютагай эзэнби,
Энхэрэн хайрлаха хүннииньби,
Ерээдүй сагыень барилсан,
Ехэ үүргэ бүтээнэм.
Хайрата Эхэ ороноо
Хамагһаа үнэтэй бодобол,
Хээрэ тала нютагаа
Юунһээш үлүүдэ һанабал,—
Ажаллаха хүдэлхэ бүридөө
Арад түмэнэй тулада.
Алхаха гэшхэхэ бүхэндөө
Агуу оронойнгоо тулада.
Арюун нютаг руунь шэглэһэн
Атаатан дайсанай һомые
Арюун сээжээрээ бүглэн,
Ами бэеэ үгэхэбди.
Энэ хүн монгол хүн,
Эхэ орондоо хайратай хүн,
Энэ хайрань монголшуудай
Эгээл нангин хайра юм.
Би монгол хүн болоходоо,
Биндарьяа нютагайнгаа түлөө
Бингүй ами наһаяа,
Абажа ябаһан амисхалаа,
Орьёлжо байһан зоригоо
Алининьшье гамнангүй зорюулхаб.
Түрэһэн нютагые шараһан
Наранай туяада хайратайб.
Элдин таладаа сууряатаһан
Эгэшэг дууиндань дуратайб.
Хэтэдээ сүлөөтэ нютагаа
Хараха тумаа баясанам,
Халуун дулаанаар һананам,
Зориг шадал нэмэнэм!

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ
буряадшалба.

Гунга ЧИМИТОВ

БАСНИ

ХЭҺЭЭЛТЭ

Байсата хүнды нютагтай
Бага ехэ ангуудай
Байдал, түүхэ харуулһан
Багтаамжатай музейдэ
Охор һүүлтэй Шандаган
Олон жэлдэ ажаллаа.
Урдын, мүнөө сагайшье
Угаа хомор зүйлнүүдые
Шандагамнай музейдээ
Шадамар бэрхээр суглуулжа,
Байсата хүндын эзэн
Баабгайн һайшаалда хүртэбэ.
Эгээ энэ үедэ
Элдин Байсата хүндыдэ
Бартаа хүбшэ газарһаа
Барас айлшан бууба ха.
Хотогор хүнды нютагтаа
Хоёр-гурбан хоногто
Эзэн Баабгай айлшанаа
Эрхим һайнаар хүндэлбэ.
Буужа ерэһэн Барасай
Бусаха сагайнь болоходо,
Бараг бэлэг һунгажа,
Барюулха гээд шэбшэбэ:
«Яаха хээхэ болонобиб?
Ямар юумэ олохобиб?
Байза, нэгэ арга бии —
Баян музей ошохоби...»
Эгээл тэрэ үдэртөө
Эзэн Баабгай дарга
Хүндын музей тээшэ
Хүлнүүд бии гэн найгаргаа.
Хүрэжэ ерэһэн ушараа
Хүрэһөөр Шандаганда хэлэбэ.
Хүйтай алталмал хутагые
Хүрса һабараараа зааба.
Сошожо абаһан Шандаган
Собхороод нэгэ абаба.
Хамаг зоригоо шангадхан.
Хатуу харюу үгэбэ.
«Олоной энэ музейдэ
Ошоһон, ерэһэн амитадта
Бэлэг болгоод һалгаха
Бэлэн зөөри байхагүй!» —
Гэжэ хэлэхэдэнь, Баабгай
Гэдэргээ тангайн алдаба.
Зүдэрүү юумэ музейһээ
Зүрхөө адхаһаар гараба.
Тэрэ хөөрэлдөөнэй һүүлхэнээр
Тэбхэр һара үнгэрхэлөөр
Байсата хүндыгөөр ябахадаа,
Баян музейдэнь ороо б.
Үнөөхи Шандаган ажалдаа
Үгы байбал. Юун болооб?
«Айлшаар ерэһэн Бараста
Алталмал хутага үгэнгүй —
Үргэн ангуудай зөөрнйе
Үрилтэһөө хамгаалһан
Шандаган-эрхилэгшэмнай
Шал худалаар хардуулаад,
Муухан юумэ, ажалгүй
Мухарижа хаанаб даа ябанал даа.
Мүнөө хэрэгнай доройтоо»,— гэн,
Музейн ажалшад хэлээ һэн.
Байсата хүндын эзэн
Баабгайн һанамжа ондоо һэн:
«Шандаган тэрэ хүйхэрэй
Шалбааг байһаннинь элирээ.
Бараг ажалшан гээшэш гэн,
Бага магтуулад гэхэлээрээ
Хамараа үргөөд, тоолхогүй,
Хара бэеэ хараа лэ.
Хэниеш, юрэдөө, тоохогүй
Хэрзэгы зан гаргаа лэ».

* * *

Зарим манай нютагта
Заа-зуу болоһон ушарые
Үльгэр жэшээ болгожо,
Үгэлэн энэ хөөрэбэб.
Үнэн байһанайнгаа түлөөдэ
Үһөө хиһаа нэхүүлжэ,
Харшалуулһан нэгэниие
Хайрлахыса хайрланаб.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ ДУРАСХААЛ. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

МАНАЙ АЙЛШАН

Монгол ороной элитэ уран зохёолшо, драматург, поэт Ж. Лодой гэдэг манай Буряад нютагаар һаяшаг айлшалба. Нүхэр Лодойн найруулгануу д хэдэн хэлэн дээрэ оршуулагдажа, олон гүрэнүүдтэ хэблэгдэһэн байха юм. Үхибүүдтэ зорюулан бэшэһэн хэдэн шүлэгүүдыень буряадаар толилбобди.

Табан эрдэни

Мал гэдэг манай эрдэни
Маша үнэтэй табан эрдэни
Монгол хүнэй хайрата эрдэни
Мүнхэдөө баясаха арбин эрдэни.

УНАГАН

Үргэн үбсүү сээжэтэй,
Ута нарин хүлтэй,
Суман хурса хүлтэй,
Суранзан алаг нюдэтэй,
Толгой хаялан наададаг,
Тооһо татуулан дабхидаг,
Һүүлээ шарбуулан тонгогошодог,
Һүүдэрээ хараад будхадаг
Эрэ хүнэй нүхэр
Эмээл хазаарай эзэн,
Хөөрхэн сагаан унаган
Хүлэг морин болоно даа!

ТУГАЛ

Түнтэгэр халзан духатай,
Түжэгэр борохон гэдэһэтэй,
Сагсагар үсхэн үһэтэй,
Салаа найман туруутай,
Һүүлээ үргөөд оодогонодог,
Һүрэгөө дахаад бүмбэлзэдэг,
Хүгшэд үбгэдтэ хүсэгдэдэггүй,
Хүүгэд багашуултай урилдадаг,
Шантагар улаан тугалаа
Садхалан таргаар тэжээһээр.
Мяха, һүөөр элбэг
Мундаг үхэр болоно даа!

ХҮРЬГАН

Шандаган сагаан зүһэтэй,
Миндаһан зөөлэхэн нооһотой,
Шүмбэгэр жэжэхэн толгойтой,
Шүрэ шэнги нюдэтэй,
Забтай байбал наададаг,
Залхуугаа хүрэбэл унтадаг,
Тэбэрюулжэ ябаха дуратай,
Тингээд баһа эрхэлүү,
Хун сагаан хурьгаяа
Тон һайнаар тэнжээхые
Хүн бүхэн хүсэжэ,
Түмэн мянгаар үсхэнэ даа!

ЭШЭГЭН

Һонюуша ааша абаритай,
Шодогор жэжэхэн һүүлтэй,
Хурабшын шэнээн эбэртэй,
Хурдан түргэн хүлтэй,
Үндэр дээгүүр абирдаг,
Уйтан юумээр шургадаг,
Байрагүй гэжэ хэлсүүлдэг,
Бага зэргэ шоолуулдаг,
Энэ хүхэхэн эшэгые
Эгтэй һайнаар үсхэһөөр
Эрхим ноолуур нооһотой
Ехэ ямаан болгоно даа!

БОТОГО

Бүлеэн зөөлэн хушуутай
Бүлтэгэр харахан нюдэтэй,
Асари томо бүхэнтэй,
Аягын шэнээн табгайтай,
Уянгатай гэгшээр буйладаг,
Угаа хайратайгаар мэлмэрдэг,
Тэмээн болохо һанаатай
Тээхэлзэжэ байһан ботогон
Арюун һайханаар тэнжэһээр
Аянай унаа болоно даа!

Ц-Ж. ЖИМБИЕВ
буряадшалба.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Аха хүн аргатай,
Аяга тараг амтатай.

Дэмы хараад даб гэхэ
Дэдэгэнүүр хүнэй янза.

Захын модон сагдуул байдаг,
Залхуу хүн задарюун байдаг.

Захил үгэ замда хэрэглэдэг,
Занал үгэ заргада хэрэглэдэг.

Сахюур шулуун галтай байдаг,
Саагуур бодол үндэһэтэй байдаг.

Тэнэг ябадал тэмээнтэй жэшэмэ,
Тэнгэриин залин һомонтой жэшэмэ.

Түрэл нютаг түүхэтэй байдаг,
Түрэһэн үдэр хүндэтэй байдаг.

Үдэрэй шэнжэ үглөөнһөө,
Үльгэрэй шэнжэ туужаһаа.

Хүрьгэ орохо хүндэгүй,
Хүтэл дабаан хүрьһэгүй.

Харахада халтирма сэбэрхэн.
Ханилхада халаглама тэнэгхэн.

ЖАМБАЛДОРЖИИН Санзая
гэгшын суглуулбариһаа.

ТААБАРИ ТААГДАА

Манай газетын майн 11-нэй номерто толилогдоһон Бато-Мүнхэ Дышиновэй «Арьялаа хуша» гэжэ үльгэрлэһэн таабариие зүбөөр тайлбарилан, тэрэ доронь олон уншагшад редакцида харюу эльгээһэн байна.

Ивалгаһаа **Цыдыповэй** бүлын. Хориһоо нүхэр **Дагбаевай** эльгээһэн харюу хамагһаа түрүүн, майн 13-да абтаа һэн. Үглөөдэрынь Яруунын «Дружба» колхозһоо **Д. Лодоев** Сэлэнгын «Эрдэм» колхозһоо **Л. Раднаева** хоёрой харюу ерээ. Һүүлшын хэдэн үдэрэй туршада Захааминһаа **Ш. Гонгоров, М. Доржнев,** Яруунын аймагай Шэрэнги тосхонһоо **Ц-Ж. Бадмаев, В. Захарова,** Инсэнгэ нютагһаа **Самса, Соёлма Нимбуеватан,** «Дружба» колхозһоо **Д. Ж. Самбуев, Д. Базаров,** Зэдын аймагай «Мир» колхозһоо **Д. Бадмаев,** Бэшүүрэн аймагай Бодонгууд нютагһаа **А. Ешнев,** Хэжэнгын аймагай Могсохон тосхонһоо **Х. Галсанова,** Улаан-Үдын аймагай Ивалгаһаа **Д. Раднаев** болон бусадай харюу-тайлбаринууд редакцида ороһон байна.

«Буряад үнэн» газетые анхаралтайгаар уншажа, тэндэ табигдаһан асуулта, таабаринуудые бодожо, өөһэдынгөө харюу, бодомжо эльгээжэ байһан уншагшадтаа баяр хүргэнэбди.

Манай газетын эдэбхитэй уншагша, бэшэгшэ нүхэр Дышинов энэ таабари-бодолго эльгээхэдээ, жэл, һара, үдэр, час, минута, секундые «Арьялаа хуша», тэрэнэй гэшүүһэ, мүшэр бүхэндэ ургадаг борбоосгой, һамараар үльгэрлөө. Тиихэдээ энэ айхабтар томо «Арьялаа хушада» багтаһан үй түмэн үдэр хоногой час, минутые али зэргэ ашагтайгаар хэрэглэнэбибди гэһэн бодол таабари таагша хүн бүриин толгойдо орохо байха гэжэ һанаһан байгаа. «Арьялаа хуша»—жэл, 12 һара, 365 хоног соо багтаһан час, минута бүхэнэй тоотой хадань тэрээн бүринe обществодо, өөртөө туһатай, ашагтайгаар үнгэргэхэ гээшэ гүн удхатай байһаниинь мэдээжэ. Мүн өөһэдынгөө һониин бодолго-таабаринуудые эльгээжэ байха бээзэ гэжэ редакци найдана.

ТҮНХЭН ГОЛОЙ ДУУН[...]

Түнхэн голой гоё һайханиие хэншье мэдэнэ. Зүүн-Са[...] дай чобхо үндэр мундарганууд нажар сагай үдэр мүнгэн [...] мүльһэн дуулгаар яларжа байдаг. Харин тиихэдэ доогу[...] газараар улаан, ягаан сэсэгүүд һалбаржа, халуун н[...] туяада нааршаан нааршаан һуудаг. Эрхүү мүрэнэй эбхэ[...] гнёо мушхаһан һаба руу Зүүн-Морин, Шэмхэ, Туран боло[...] голнуудай уран хүгжэмөөр урдан орожо байхада, жэгүүр[...] бууд дуугаа татажал мэдэдэг.

Эгээл энэ нютагта аймагай «Саян» газетын дэргэд[...] ратурна нэгэдэл хүдэлдэг. Залуу уран зохёолшод Лопс[...] хаев, Шагдар Байминов, прозаик Балдан Ябжанов, Никол[...] сараев, Владимир Халхуев, Борис Сыренов, Ардан А[...] болон бусад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Энэ нэгэдэлэй гэшүүдэй хэдэн шүлэгые уншагшад[...] ралда табинабди.

Лопсон ТАПХ[...]

АКВАЛАНГЫН ХӨӨРӨ[...]

Анхан хэнэйш ороогүй
Антарктидын мүльһэн доро
Акваланг би шунганаб.
Нэхы манан хороогүй
Нэгэ ехэ нюдэн шэнги
Ямар тунгалаг уһан бэ.
Һаргама олон шагаабаритай
Гэсэрэй ордон хэбэртэй
Һаруул мүльһэн хушалтам
Ямар ялагар гэрэлтэйб.
Эгсэ байсын хаяагаар
Эрьеһээ холодон доошолноб.
Далайн одод, заряанууд
Мүшэд шэнги тоолошогүй.
Шүрэнүүд, улаан шүрэнүүд —
Шүдэр мүнгэн мүшэрнүүд
Эндэ—далайн оёорто
Тэбэнэ хорхойн гоёолто.
Гушан алда сээлдэ
Наг—тайга хэбтэнэ.
Гоёхон энэ музейдэ
Юумэн бүхэн үтэли.
Амитад элдэб табагууд,
Аяга, шанага мэтэ.
Эндэ ниилэнэ галабууд.
Гарбалай үндэһэн—эндэ.
Амитай, амигүй байгаали
Һалажа һая байгаа һэн.
Аматай асциди һуумгашаа
Мүнхэрхэ хубитай байгаа лэ.
Хүхэгүй, хүлгүй, тажаа.
Хүнэһэниинь уһан гэнэл даа.
Һүхэгүй дархан сагай
Хүжүүн ажал энэл д[...]
Мүнхэ мүльһэн хал[...]
Юун үшөө дараатай[...]
Айдаһа хүрэмэ аали[...]
Хүдэлсэ бүхэн хара[...]
Загаһадай һүүл дай[...]
Загаһан—хэн ябана[...]
Замагуудай июуса та[...]
Зурагуудайнь һүүдэр[...]
Үүе! Юунэй хубилга[...]
Али зэрэлгээн гү, бүр[...]
Сагаахан хургаа һарб[...]
Сараана сэсэг һууна[...]
Үдэн сагаан набшаһ[...]
Өөдөө, өөдөө дүүлэ[...]
Үндэһэниинь табинагү[...]
Харида хубитай үхи[...]
Хаанаш ябахада нэгэ[...]
Танил юумэн мунда[...]
Гайхал намда түрүү[...]
Газарайм сэсэг, ба[...]
Гараар хүрэшэгүй ю[...]
Сээжэдээ хадагалжа[...]
Баяртай! Үгсэхэм д[...]
Баранда һониноо нэ[...]
Гүн гүнзэгы тээшээ [...]
Гүрэм дахин эльгэ[...]
Хүсэд һаагдаагүй ү[...]
Хүсэд таагдаагүй д[...]
Дуһалшье нюусынь [...]
Анхан хэнэйшье ороо[...]
Алишье далайн оёор[...]
Акваланг би шэнгэх[...]

ЖЭГҮҮРТЭНЭЙ ДЭЛХЭЙ

Улаан занын үбсүүндэ
Угаа һайхан сээжэбшэ.
«Уран ямар бурхантай
Танил байгаа гээшэбши?»

«Байгаали—модельер
Байгаа»,—гэнэ зана.
Урдын урда ательедэ
Урагтай байһанаа һанана.

Алишье шубуун адли һэн:
Аялга. Угалза, хээ—
Жэгтэй һайханаар бүтэһэн
Жэгүүртэнэй дэлхэй...
«Зана мэтэ свитер
Заяанһаань эреэгүйб даа
Гүйсэгэлдэйдэл твистээр
Гүйжэ байжа һүрөөгүйб даа.
Бүгэдэ зонин жэрхүүлжэ,
Бүрэнхы болохолоор [...]
Бүбөөлжэндэл муу ю[...]

Бүбэнэн, зүгнэн яб[...]
Алтан наранай арг[...]
Аһалдаад дээшээ [...]
Амитан зоной жар[...]

Аялгаа доошонь ха[...]
Гэжэ гэнтэ булжа[...]
Гэрэй оройһоо дууга[...]
Дуран шэнги жэнг[...]
Дуунайнь аяда ду[...]
Бултыень дуугаа ду[...]
Бутаяа дэрлэн уна[...]
Аялгань үшөө үн[...]
Агаартаа ханхинан б[...]
Жэгтэй элдэбээр б[...]
Жэгүүртэнэй дэлхэй[...]
Борохон дэгэл хэд[...]
Булжамуурта һүгэд[...]

Ш. БАЙМИН[...]

* * *

Хүн түрэлтэнэй түүхын
Хүйтэн халуун урасхаал,
Гүн ехэ бодолой
Гүрэмэл нарин дурасхаал
Арад улас Монголһоо
Арьбажаһан удхатай лэ.
Малгай дээрээ дэнзэтэй,
Мана татаһан духатай
Монгол хүнэй дүүлижэ
Морин дээрэ дабхихада,
Үүрэй сагаан толон
Үер долгёор миралжа,
Уян нарин ургынь
Утаһа томожо байһаншуул...
Ургын үзүүр дамжажа,
Урьха болоһон утаһан,
Дайсанай хүзүү хиргажа,
Даршаа татаһан һэл[...]
Мүнөөшье монгол [...]
Мүнхэ сагаан хойно[...]
Инсагаажа жэрьеһэ[...]
Илалтын хии морин[...]
Үнэржэхын һүлдэ д[...]
Үлгөөтэйхэн зандаа [...]

Редактор Ц. Ц. ЦИБ[...]

Гор. Улан-Удэ, тип[...] Управления по печати [...] вете Министров БурА[...]
Н-01577
Зак. [...]